

**KAKSIKULTTUURISEN PARISUHTEEN TUKEMINEN
OLESKELULUPAPROSESSIN AIKANA**

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö
Sosionomikoulutus, Hämeenlinnan korkeakoulukeskus

Syksy 2021

Ella Lappalainen

Tutkimuksen tavoite oli ymmärtää, mitä psykososiaalisen tuen sekä vertaistuen saaminen oleskelulupaprosessin aikana merkitsee kaksikulttuurisen parisuhteen henkisellevä hyvinvoinnille. Keskeinen tavoite oli myös jakaa tietoutta henkisen hyvinvoinnin tuen saannin hyödyistä oleskelulupaprosessin aikana. Tavoitteiden myötä pyrittiin saamaan kokonaiskuva henkisen hyvinvoinnin tukemisen hyödyistä elämän nivelvaiheessa.

Tutkimuksen toimeksiantajana toimi Familia ry:n Kuljen rinnallasi -hanke. Tutkimus toteutettiin fenomenologisella tutkimustyyllillä. Aineisto kerättiin kolmelta Kuljen rinnallasi -hankkeeseen osallistuneelta suomalaiselta yksilöltä, joiden elämään oleskelulupaprosessi on vaikuttanut välillisesti puolison kautta.

Tutkimustuloksena muodostui aineistolähtöinen merkitysverkko. Merkitysverkon mukaan psykososiaalinen tukeminen oleskelulupaprosessin vaikuttaa positiivisesti suhteen sisäiseen kommunikaatioon ja vähentää suhteen konfliktitilanteita. Tämän lisäksi psykososiaalisen tuen saaminen lisää tietoutta oleskelulupaprosessin kulusta, vahvistaa kaksikulttuuristen pariens yhteisöllisyyden tunteen kokemusta sekä vaikuttaa positiivisesti ulkomaalaisen puolison yhteiskunnallisen tiedon saannin kasvamiseen.

Johtopäätöksiä todetaan, että psykososiaalisen tuen merkityskokemuksiin vaikuttaa kieli, jolla tukea annetaan sekä psykososiaalisen tuen saannin nähdään lisäävän voimavaroja parisuhteen sisälle. Myös palveluverkoston puutteet näyttäytyvät kaksikulttuuristen parisuhteiden psykososiaalisen tuen tarpeina. Lisäksi kaksikulttuurisen parisuhteen psykososiaalinen tukeminen oleskelulupaprosessin aikana nähdään vahvistavan ulkomaalaisen puolison roolia yhteiskunnassa.

Avainsanat Henkinen hyvinvointi, kaksikulttuurinen parisuhde, oleskelulupaprosessi, psykososiaalinen tukeminen, vertaistuki

Sivut 44 sivua ja liitteitä 5 sivua

The aim of this thesis was to understand the meaning of psychosocial support to intercultural couples' well-being during their residence permit process. Another aim of this thesis was to increase awareness of the benefits of psychosocial support for intercultural couples.

The co-operation partner in the thesis was a project called Kuljen rinnallasi ("I will walk along with you") run by the Familia association. The project was active during 2018-2021 and the main aim was to offer support for intercultural couples in the residence permit process. The research method in this thesis was phenomenological and the data were collected from three Finnish persons who were involved in the project and whose lives had been indirectly affected by their spouses' residence permit process.

The results show that psychosocial support during the residence permit process improved intercultural couples' mutual communication and reduced conflict situations in the relationship. Psychosocial support also gives more information on the residence permit process to intercultural couples and enhances the couples' feeling of community. The results also indicate that psychosocial support during the residence permit process increases the foreign spouse's knowledge of the Finnish society.

A conclusion of the thesis was that a common language is an important factor of high-quality psychological support. Another conclusion was that receiving psychosocial support increases the couple's resources within their relationship. The results indicated that the Finnish service network's inability to support intercultural couples has an impact on the psychosocial support needs of the couples. Psychosocial support during the residence permit process strengthens the foreign spouse's role in the society.

Keywords Intercultural relationship, mental wellbeing, peer support psychosocial support, residence permit process

Pages 44 pages and appendices 5 pages

Sisälllys

1	Johdanto	1
2	Kaksikulttuurinen parisuhde ja oleskelulupaprosessi	2
2.1	Kaksikulttuurinen parisuhde ja suhteen kehittyminen.....	2
2.2	Oleskelulupaprosessin aikainen elämä	4
3	Henkinen hyvinvointi ja tuen tarpeet.....	6
3.1	Henkisen hyvinvoinnin rakentuminen	6
3.2	Oleskelulupaprosessin vaikutukset parisuhteen hyvinvointiin	8
3.3	Psykososiaalinen tukeminen oleskelulupaprosessin aikana.....	12
3.4	Vertaistuki tukemassa parisuhteen hyvinvointia.....	14
3.5	Familian rooli henkisen hyvinvoinnin tukena	16
4	Tutkimuksen toteutus	17
4.1	Fenomenologinen tutkimusmenetelmä	17
4.2	Tutkimusryhmänä suomalaiset puoliset.....	19
4.3	Aineiston hankinta	20
4.4	Aineiston analysointi.....	22
4.4.1	Fenomenologisen analyysin ensimmäinen vaihe	22
4.4.2	Fenomenologisen analyysin toinen vaihe.....	24
5	Tutkimuksen tulokset	26
5.1	Yleinen merkitysverkko.....	26
5.1.1	Kommunikaation parantuminen ja konfliktien vähentyminen.....	27
5.1.2	Tietoisuuden lisääntyminen oleskelulupaprosessin käytänteistä	28
5.1.3	Yhteisöllisyyden tunteen kasvaminen.....	30
5.1.4	Ulkomaalaisen puolison lisääntynyt yhteiskunnallinen tietoisuus....	31
5.2	Tutkimuksen eettisyys.....	32
6	Johtopäätökset	34
7	Pohdinta	36
	Lähteet.....	39

Liitteet

Liite 1	Saatekirje
Liite 2	Haastattelurunko
Liite 3	Aineistonhallintasuunnitelma

1 Johdanto

Maailmanlaajuinen koronaviruspandemia sekä maahanmuuttoviraston resurssipula ovat viime vuosina pitkittäneet oleskelulupapäätösten saamista Suomeen. Aiemmat tutkimukset osoittavat, että oleskelulupaprosessi eli oleskeluluvan hakuaika koetaan yleisesti henkisesti raskaana elämänjaksona. Viime vuosina yhä useampi oleskelulupaa hakenut kaksikulttuurinen pariskunta on joutunutkin elämään pitkittyneen oleskelulupaprosessin vuoksi pitkän ajanjakson henkisesti uuvuttamassa tilanteessa.

Pitkittyneet oleskelulupaprosessit ovat olleet viime aikoina laajasti esillä uutisoinnin kautta. Oleskelulupien käsittelyaikoja on pohdittu myös yhteiskunnallisesti, kuten Valtioneuvoston vuonna 2019 alulle laatiman hallitusohjelman myötä. Yksi hallitusohjelman tavoitteista on purkaa etenkin työperäisten oleskelulupaprosesseihin liittyviä haasteita, jotta oleskelulupaprosessit tehostuisi ja nopeutuisi. (Valtioneuvosto, 2019)

Suomessa kaksikulttuurisia parisuhteita ja perheitä oleskelulupaprosessin aikana tukee Familia -järjestö, joka toimii tämän tutkimuksen tilaajana. Järjestössä vuosina 2018–2021 vaikuttanut Kuljen rinnallasi -hanke tuotti psykososiaaliseen tukeen verrattavaa yksilöohjausta, neuvontaa sekä vertaistuennallista toimintaa oleskelulupaprosessissa eläville kaksikulttuurisille pareille. Tutkimus keskittyy tarkastelemaan kaksikulttuurisessa suhteessa elävien suomalaisten puolisoiden merkityskokemuksia psykososiaalista tuesta oleskelulupaprosessin aikana. Tutkimusta ohjaavana tutkimuskysymyksenä on ollut: Mitä psykososiaalisen tuen sekä vertaistuen saaminen merkitsee oleskelulupaprosessin aikana parisuhteen henkiselle hyvinvoinnille?

Tutkimuksen teoriapohjana tarkastellaan kaksikulttuurisen parisuhteen kehittymistä, oleskelulupaprosessia, henkistä hyvinvointia sekä henkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Tärkeässä roolissa tutkimuksen teoriapohjassa esiintyy myös psykososiaalisen tukeen sekä vertaistukeen pohjautuvat lähteet ja tutkimukset.

Oma mielenkiintoni tutkimusaihetta kohtaan lähti halusta tutkia maahanmuuton vaikutuksia yksilöiden henkiseen hyvinvointiin. Tutkimusaihe kohdistui yksilöiden sijaan tarkastelemaan

kaksikulttuurisia parisuhteita löydettyäni Familian toiminnan ja järjestössä vielä tutkimuksen aloituksen aikana käynnissä olleen Kuljen rinnallasi- hankkeen.

2 Kaksikulttuurinen parisuhde ja oleskelulupaprosessi

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen tietoperusta ja tutkimuksen käsitteet kaksikulttuurinen parisuhde sekä oleskelulupaprosessi. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys koostuu aiemmista tutkimuksista sekä hankkeista, joita on tarkasteltu fenomenologiseen tapaan ilmiön rakennetta tukevana teoriana. Luvun 2.1 aluksi perehdytään kaksikulttuuriseen parisuhteeseen, kaksikulttuuristen parisuhteiden rakentumiseen sekä suhteisiin liittyviin erityistekijöihin. Tämän jälkeen luvussa 2.2 avataan oleskelulupaprosessin käsitettä ja tarkastellaan oleskelulupaprosessin kulkua. Luvun loppuun tarkastellaan tekijöitä, jotka vaikuttavat oleskelulupaa Suomessa odottavan yksilön arkeen sekä taustoitetaan oleskelulupahakemusten suhteellisia käsittelyaikoja.

2.1 Kaksikulttuurinen parisuhde ja suhteen kehittyminen

Kaksikulttuurisella parisuhteella tarkoitetaan suhdetta, joka on solmittu kahdesta eri kulttuurista tulevan yksilön välille. Yleisesti kaksikulttuurisella parisuhteella viitataan kahden eri maan kansalaisen välilleen solmimaan parisuhteeseen. Tärkeää on tiedostaa, että kaksikulttuurinen parisuhde ei aina kuitenkaan tarkoita kahden eri maan kansalaisen välilleen solmimaa parisuhdetta. Kaksikulttuurisen parisuhteen voi solmia myös saman maan kansalaiset, jotka ovat perhetaustaltaan eri kulttuurista. (Familia, 2017) Tämän vuoksi kaksikulttuuristen parisuhteiden määrää Suomessa on vaikea määritellä.

Tilastokeskuksen luvut antavat kuitenkin suuntaa kaksikulttuuristen pariskuntien määrälle Suomessa. Suomessa asui vuonna 2020 65 700 suomalaistaustaista, jotka olivat avo- tai avioliitossa ulkomaalaisen henkilön kanssa (Tilastokeskus, 2020). Tässä tutkimuksessa kuvailut kaksikulttuuriset parisuhteet ovat syntyperäisen Suomen kansalaisen sekä kolmannen maan kansalaisen välisiä. Kolmannen maan kansalaisella viitataan EU-maiden ulkopuolelta tulevaan yksilöön, ja suomalaistaustaisuudella tarkoitetaan henkilöä, jolla ainakin toinen vanhempi on Suomen kansalainen (Tilastokeskus, 2020).

Väestöliiton perhebarometritutkimuksen (2012, ss. 32–33) mukaan suomalaiset naiset löytävät puolisonsa ulkomailta yleensä töiden, opiskelujen tai ulkomailla vietetyn vapaa-ajan kautta. Suomalaiset miehet taas löytävät kumppaninsa ulkomailta useimmiten työ- tai lomamatkojen aikana. Suomalaiset miehet ovat päätyneet kaksikulttuuriseen parisuhteeseen suomalaisia naisia useammin myös internetin kautta. Huomioitavaa on, että Väestöliiton tutkimus on vuodelta 2012. Nykyisin rakkauden markkinat ovat kasvaneet myös sosiaalisen median kasvun myötä (Familia, 2017).

Yleisesti jokaisen parisuhteen kehittymistä kuvataan prosessinomaisesti. Parisuhde voidaan jakaa rakastumisen, itsenäistymisen ja rakkauden vaiheisiin. Rakastumisvaihe nähdään parisuhteen ensimmäisenä vaiheena, jonka aikana kiinnostutaan voimakkaasti kumppanista. (Mieli, Suomen mielenterveysseura ry, n.d.) Oksi-Walter ym. (2009, s. 69) osoittaa, että kaksikulttuurisessa suhteessa kumppaneiden tutustuminen toistensa kasvukulttuureihin pidentää rakastumisvaihetta. Itsenäistymisvaiheessa hullaantuminen kumppania kohtaan usein laskee ja parisuhteessa aletaan hakemaan omaa paikkaa sekä parisuhteen sisäisiä rajoja. Rakkausvaihe on itsenäistymisvaiheen looginen jatkumo, jonka aikana puoliset hyväksyvät toisensa kokonaisvaltaisesti. Nämä parisuhdetta rakentavat vaiheet nähdään tapahtuvan jokaisessa parisuhteessa. (Mieli, Suomen mielenterveysseura ry, n.d.)

Rakastumisvaiheessa puoliset alkavat sitoutumaan toisiinsa ja kaksikulttuurisessa parisuhteessa sitoutuminen kumppaniin tapahtuu yleensä nopeasti. Kaksikulttuurisessa suhteessa kumppaneiden nopeaan sitoutumiseen nähdään vaikuttavan kahden kulttuurin yhdistymisen myötä syntynyt tarve perustella suhteen aitoutta esimerkiksi oleskelulupaa hakiessa viranomaisille. Vahva sitoutuminen kumppaniin jo suhteen alkuvaiheessa tukee tiiviin luottamuksen syntymistä, joka mahdollistaa muun muassa uskalluksen muuttaa rakkauden perässä vieraaseen maahan asumaan. (Oksi-Walter ym., 2009, s. 69)

Nopean ja tiiviin luottamuksen syntymisen myötä voidaan ajatella, että kaksikulttuurisissa parisuhteissa suhteen henkinen eteneminen tapahtuu nopeammin verrattuna suomalaisten solmimiin parisuhteisiin. Tiivis luottamus tukee suhdetta myös haasteita kohdattaessa. Kaksikulttuuristen parisuhteiden kehittymistä värittää osaltaan kielelliset, kulttuurilliset, uskonnolliset sekä yhteiskunnalliset eroavaisuudet ja näkökulmat. Sanotaankin, että

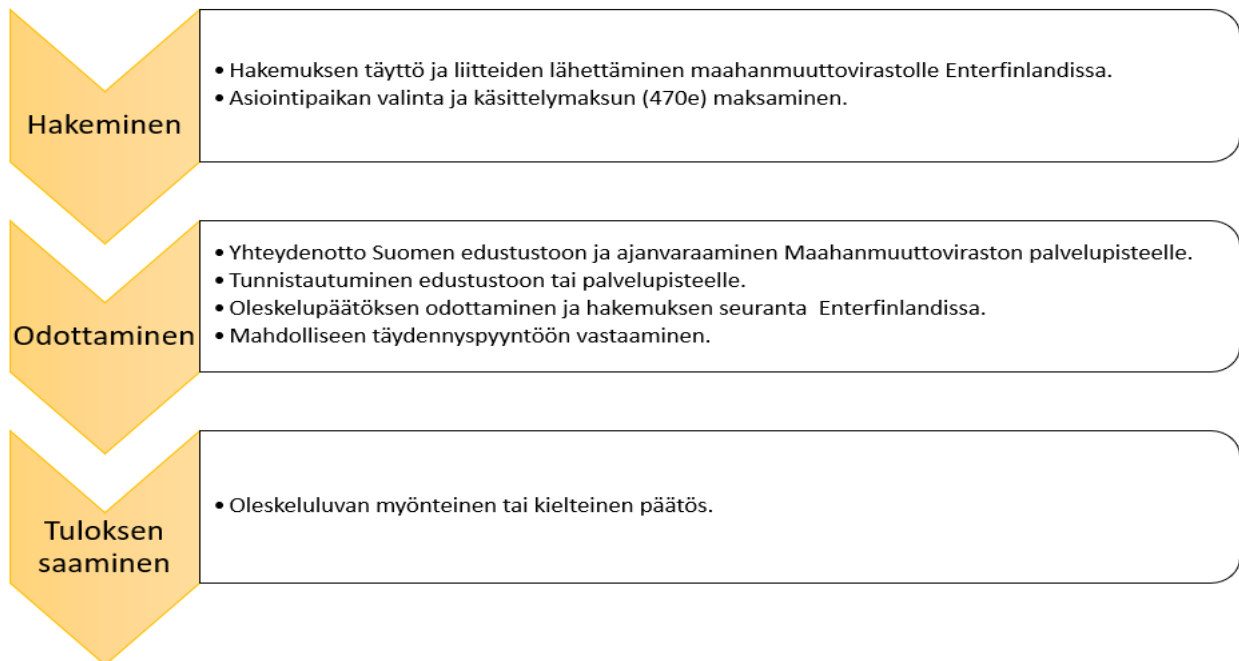
kaksikulttuurisen parisuhteen sisälle syntyy kulttuurien yhdistymisen myötä kolmas kulttuuri. (Oksi-Walter ym., 2009, s. 145) Kolmannella kulttuurilla viitataan kahdessa eri kulttuurissa kasvaneiden yksilöiden muodostamaan yhteiseen parisuhdekulttuuriin. Kolmas kulttuuri on vuoropuhelua kahden eri kulttuurin välillä, jonka avulla pariskunta muodostaa omalle parisuhteelleen sopivan tyylin elää. Kolmas kulttuuri rakentuu suhteen osapuolten yhdistellessä kasvukulttuureistaan opittuja arvokäsityksiä, ajatuksia sekä tapakulttuureja. Kolmannen kulttuurin merkitys on voimaannuttaa parisuhdetta. (Familia, 2010, s. 13; Oksi-Walter ym., 2009, ss. 145–146)

2.2 Oleskelulupaprosessin aikainen elämä

Oleskelulupaprosessilla tarkoitetaan ajanjaksoa, jolloin yksilö hakee itselleen oleskeluoikeutta eli oleskelulupaa Suomeen. Suomeen oleskelulupa tarvitaan, kun maahan matkustaa EU-valtioiden, Norjan, Islannin, Sveitsin tai Liechtensteinin alueiden ulkopuolelta asumaan yli 90 päiväksi. Suomessa kaikki oleskelulupahakemukset käsitellään maahanmuuttovirastossa, jossa tehdään myös päätökset oleskelupien saamisesta. (Maahanmuuttovirasto, 2021-a) Vuonna 2020 ensimmäistä oleskelulupaa haki 21 160 yksilöä, joista myönteisen oleskelulupa päätöksen sai 20 757 kappaletta (Maahanmuuttovirasto, 2021-b).

Oleskelulupahakemuksia Suomeen on erilaisia ja lupia haetaan eri tarkoituksiin, kuten perheen yhdistämiseen, opiskeluun ja työn tekoon. Yksilölle myönnettävä oleskelulupa on aina joko määräaikainen tai pysyvä. Oleskelulupaa voi hakea joko kotimaastaan käsin ennen muuttoa Suomeen tai Suomessa jo ollessaan esimerkiksi vierailulla tai turvapaikanhakijana. (Maahanmuuttovirasto, 2021-a) Oleskeluluvan hakeminen koostuu hakemuksen teosta, tunnistautumisen edustustoon ja päätöksen odottamisvaiheesta. Kuva 1 osoittaa, kuinka ensimmäinen oleskelulupa haetaan sähköisesti maahanmuuttovirastolta.

Kuva 1 Ensimmäisen oleskeluluvan hakuprosessi sähköisesti maahanmuuttovirastosta.
(Maahanmuuttovirasto, 2021-a)

Kun hakee oleskelulupaa ja odottaa oleskelulupahakemuksen päätöstä Suomessa, yksilön elämää määrittelevät EU-sopimukset, ulkomaalaislaki, yhdenvertaisuuslaki sekä lakien tuomat säädökset muun muassa ulkomaalaisen oikeusturvasta sekä syrjinnän ehkäisemisestä (Martikainen ym.,2013, ss. 71–76; ks. myös ulkomaalaislaki 301/2004, yhdenvertaisuuslaki 1325/2014). Suomessa oleskelulupapäätöstä odottavan yksilön vapautusoikeudet rajoittuvat. Vapautusoikeuksilla tarkoitetaan oikeuksia, joihin kuuluvat muun muassa oikeus koulutuksen hankkimiseen sekä kansalaisuuden saamiseen. EU-komissio on solminutkin tavoitteet, joilla pyritään näistä rajoittavista tekijöistä huolimatta vaikuttamaan kolmansien maiden kansalaisten yhdenvertaiseen asemaan jäsenvaltioiden kansalaisten kanssa. (Martikainen ym.,2013, ss. 66–143) EU-komission tavoitteet tukevatkin oleskelulupaa odottavien hyvinvointia, vaikka oleskeluluvan hakuaika tuo mukanaan yksilön elämää rajoittavia tekijöitä. EU-komission tavoitteiden lisäksi maahan tullutta henkilöä voidaan tukea vertaistuen avuin. Vertaistuen merkitystä maahanmuuton yhteydessä osoittaa Teija Kanerva-Mbenquen (2016) opinnäytetyötutkimuksen tutkimustulokset. Tutkimuksen haastateltavat kuvasivat, että vertaiset auttoivat maahanmuuton kokenutta

yksilöä verkostoitumaan yhteiskuntaan, opastivat vaikeissa päätöksissä sekä toimivat parisuhteen ulkopuolisena kontakteina tuen saamiseen.

Maahanmuuttovirastoon jätettyjen oleskelulupahakemusten käsittelyaika vaihtelee ja sen voi laskea suhteellista tietoa antavalla laskurilla maahanmuuttoviraston sivustolla.

Ulkomaalaislaki määrittää, että oleskelulupapäätöksen saaminen tulisi tapahtua hakemuksen jättämisestä yhdeksän kuukauden sisällä. Päätös oleskeluluvasta voi olla käsittelyajan jälkeen joko myöntävä tai kielteinen. (Ulkomaalaislaki 1339/ 2011 § 69a; ks. myös Maahanmuuttovirasto-a, 2020)

3 Henkinen hyvinvointi ja tuen tarpeet

Tässä luvussa jatketaan tutkimuksen teoriapohjan tarkastelua. Luvussa 3.1 käsitteenä esitellään kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin määritelmä, joka tukee henkisen hyvinvoinnin syvällistä ymmärrystä. Tarkastelun jälkeen perehdytään siihen, miksi parisuhteen yksilöiden hyvä henkinen hyvinvointi on tärkeää oleskelulupaprosessin aikana. Tämän jälkeen edetään lukuun 3.2 tarkastelemaan kaksikulttuuristen pariskuntien henkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä, jotta voidaan ymmärtää paremmin myös kaksikulttuuristen pariien henkisen hyvinvoinnin tukitarpeita. Lopuksi luvussa 3.3 tutkitaan tutkimuksen käsitteinä psykososiaalisen tuen- ja vertaistuen mahdollisuuksia tukea yksilöiden- ja näin myös parisuhteen henkistä hyvinvointia. Luvussa 3.4 esitellään tutkimuksen kytkeytyminen työelämään.

3.1 Henkisen hyvinvoinnin rakentuminen

Kun tarkastellaan psykososiaalisen sekä vertaistuen merkitystä parisuhteen henkiselle hyvinvoinnille elämän nivelvaiheessa tulee tiedostaa näkökulma, mistä henkinen hyvinvointi koostuu ja mitkä tekijät siihen vaikuttavat. Hyvinvointi on laaja termi ja moniulotteinen asia, jota voidaan tarkastella yhteisö- sekä yksilötason kautta (Terveiden- ja hyvinvoinninlaitos, 2020). Olennaista on tiedostaa, että parisuhteen henkinen hyvinvointi rakentuu suhteen osapuolten yksilöllisen hyvinvoinnin myötä.

Tunnetuimpia tapoja jaotella kokonaisvaltaista hyvinvointia lienee maailman terveysjärjestö WHO:n määritelmä hyvinvoinnista, jossa kokonaisvaltainen hyvinvointi jaetaan fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin (Huttunen, 2020). Myös hyvinvoinnin teorian oppisänä pidetyn Erik Allardtin hyvinvointiteorian mukaista jaottelua kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista käytetään usein määrittelemään hyvinvoinnin käsitettä. Allardtin (1967, ss. 32–50) kehittämän hyvinvointiteorian mukaan yksilöiden kokonaisvaltainen hyvinvointi koostuu elintasosta, yhteisyyssuhteista ja itsensä toteuttamisesta. Hyvinvoinnin rakentumista kuvataan usein Allardtin teorian mukaan having, loving ja being- termien kautta. Uusitalo ja Simpura (2020, s. 580) esittävät, että myös Sten Johansson (1970) osoittaa hyvinvoinnin olevan yksilön elämässä käytettävissä olevien resurssien summa. Resursseilla Johansson viittaa kaikkiin yksilön elämään liittyviin osa-alueisiin, kuten henkiseen ja fyysisen hyvinvointiin, sosiaalisiin suhteisiin sekä taloudellisiin ja poliittisiin vaikuttamismahdollisuuksiin.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (2020) toteaa henkisen hyvinvoinnin olevan osa yksilön kokonaisvaltaista hyvinvointia, koostuen yksilöiden kokemista tunteista hallita omaa elämäänsä sekä taidoista kohdata hankalia elämäntilanteita. Allardtin (1967, s. 33) ajatus siitä, että hyvinvointi on altis muutoksille ulkoisten tekijöiden, kuten elämään vaikuttavien tilanteiden vaihtelevuuden myötä tukee Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen (2020-a) linjausta henkistä hyvinvointia koostavista tekijöistä. Opetushallitus (2011) esittääkin henkisen hyvinvoinnin rakentumisen olevan aaltomaisesti liikkuva, elämän mittainen prosessi. Elämäntilanteiden vaihtelevuus ja Allardtin (1967, s. 33) esittämä hyvinvoinnin alttius muutoksille on suorassa yhteydessä yksilön kokemuksiin omasta henkisestä hyvinvoinnistaan ja voimavaroistaan. Elämäntilanteiden vaihtelevuuden voi nähdä henkistä hyvinvointia sekä voimavaroja tukevana, mutta myös heikentävänä tekijänä.

Henkiseen hyvinvointiin liittyy oleellisesti myös elämäntilanteiden mukanaan tuomat tunnetilat. Yksilöiden kokemat tunteet eri elämäntilanteissa voidaan nähdä sosiaalisina reaktioina. Tunteiden kokeminen tapahtuu aina yksilöllisellä tasolla, mutta sosiaalinen näkökulma tulee esiin, kun tunteet ilmaistaan toiselle ihmiselle. Ilmaistut tunnetilat tarttuvatkin helposti yksilöä ympäröiviin ihmisiin. Tunteiden tarttuminen on selitettävissä ihmisen biologisella taustalla, joka juontaa juurensa laumana elämiseen. (Nummenmaa,

2017, ss. 76–131) Voidaan siis ajatella, että parisuhteen yksilöiden kokemat positiiviset ja negatiiviset tunnetilat vaikuttavat nopeasti koko parisuhteen henkiseen hyvinvointiin. Joten, vaikka oleskelulupaprosessi koskettaa suoranaisesti vain parisuhteen toista osapuolta, näyttäytyy oleskelulupaprosessin tuomat vaikutukset Nummenmaan (2017) näkemyksen mukaisesti parisuhteen kummankin osapuolen henkisessä hyvinvoinnissa.

3.2 Oleskelulupaprosessin vaikutukset parisuhteen hyvinvointiin

Jokaiseen parisuhteeseen liittyy ylä- ja alamäkiä, jotka vaikuttavat suhteen henkiseen hyvinvointiin. Yleisesti ulkopuolisen tuen saamiselle koetaan tarvetta suhdetta muokkaavissa nivelvaiheissa, jotka vaikuttavat parisuhteessa elävien hyvinvointiin (Mieli, Suomen mielenterveysseura ry, n.d.). Tällaisia nivelvaiheita kaksikulttuurisessa suhteessa ovat esimerkiksi toisen puolison maahanmuutto tai lapsen syntymä. Kaksikulttuurisen parisuhteen henkistä hyvinvointia haastavissa tilanteissa tukee suhteen rakastumisvaiheessa kehittynyt kolmas kulttuuri (Oksi-Walter ym., 2009, s. 146).

Kaksikulttuurisessa parisuhteessa toisen osapuolen maahanmuutto vaikuttaa elämäntilanteena parisuhteen henkiseen hyvinvointiin aina jollakin tapaa. Maahanmuuton myötä uuden kielen, ympäristön, tapojen ja yhteisöjen kohtaaminen aiheuttaa uusia tunnereaktioita maahan muuttaneessa kumppanissa. (Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos, 2021-a; Terveyskylä, n.d.) Tunteiden sosiaalisen luonteen myötä tunnereaktiot viestittyvät ja näyttäytyvät usein myös parisuhteen henkisessä hyvinvoinnissa. Maahanmuuton seurauksena yksilö joutuu jättämään kotimaahansa sosiaalisen yhteisönsä, ammattinsa ja yhteiskuntaluokkansa. Tämän myötä yksilön identiteetti muokkaantuu ja maahan muuttanut alkaa rakentamaan uutta identiteettiään uudessa kotimaassaan.

Maahanmuuton mukanaan tuomaan identiteettimuutokseen vaikuttaa myös akkulturaatio, jolla tarkoitetaan uuden kotimaan kulttuurin muokkaavan yksilöiden toimintaa ja identiteettiä. Akkulturaation myötä yksilön ajatuksissa, arvoissa ja käyttäytymisessä tapahtuu muutoksia. Akkulturaation vaikutusten myötä on tärkeää, että maahan muuttanut yksilö saa rakentaa uuden identiteettinsä rauhassa ilman lokeroitua yhteiskunnallisten tarpeiden mukaan. (Valkeapää, 2016, s. 23; Benjamin, 2014, s. 91) Identiteetin muutokset ja

yhteiskunnan odotukset maahan muuttanutta kohtaan ovat raskaita tekijöitä, jotka vaikuttavat yksilöiden hyvinvointiin. Maahanmuutto altistaa kumpaakin kaksikulttuurisessa parisuhteessa elävää ”identiteetikriisille”, joka osaltaan näyttäytyy suhteen voimavaroissa ja hyvinvoinnissa. Suhteen hyvinvoinnin tukemisessa tärkeään rooliin asettuu vertaistuen saaminen toisilta saman asian kohdanneilta ihmisiltä. Kanerva-Mbenquen (2016, ss. 33–34) tutkimuksen mukaan muiden pariskuntien vertaistuennalliset kokemukset maahanmuutosta sekä oman etnisen yhteisön löytyminen näyttäytyi tutkimilleen pareille perheen kaltaisena yhteisönä, josta sai vertaistukea maahanmuuttoon liittyvissä asioissa.

Maahanmuuton aiheuttamien elämän muutoksien lisäksi aiemmat tutkimukset osoittavat myös oleskelulupaprosessin elämänvaiheena vaikuttavan kaksikulttuurisen parisuhteen henkiseen hyvinvointiin. Sophie Qun (2016, ss. 34–35) Kanadassa tekemä tutkimus osoittaa, että oleskelulupaprosessi aiheuttaa kaksikulttuurisissa parisuhteissa eläville yksilöille mielenterveydellisiä ongelmia, kuten stressiä, masennusta ja alkoholismia. Myös Beth Martinin (2017, ss. 175–176) Kanadassa tekemä tutkimus yhtyy Qun tutkimustuloksiin ja osoittaa, että etenkin oleskelulupaprosessin aiheuttama pitkä epätietoisuus asioiden kulusta ja kontrolloimattomuus aiheuttavat mielenterveyttä alentavia tunteita oleskelulupaprosessia läpikäyville yksilöille. Qun (2016) sekä Martinin (2017) havaitsemat oleskelulupaprosessin ongelmat yksilöiden hyvinvoinnille ovat verrattavissa Suomessa esimerkiksi Julie Furterin (2020) saamiin tutkimustuloksiin.

Myös Taru Cruzin (2020, s. 17) tutkimus osoittaa oleskelulupaprosessin olevan haastava ja raskas elämänvaihe. Yksi merkittävin oleskelulupaprosessin raskautta kuvaava osasyynähdään tutkimusten valossa olevan oleskelulupaprosessiin liitetty kankea byrokratia. Oleskelulupaprosessin byrokratian kuvataan usein olevan joustamatonta ja jäykkää. Myös Väestöliiton perhebarometrin (2012, ss. 110–111) haastateltavat kuvasivat, että oleskelulupaprosessin kankea byrokratia näyttäytyi esimerkiksi oleskelulupaa hoitavien viranomaistoimijoiden hitaalla toiminnalla sekä epäluuloisuudella suhteen tilannetta kohtaan. Tutkimuksen haastateltavat kuvasivat myös, että tiedon saanti oleskelulupaa hoitavilta viranomaistahoilta oli hankalaa ja lähes kaikilla tutkimukseen osallistuneilla pareilla olikin ollut vaikeuksia virallisten papereiden kanssa.

Cruz (2020, s. 18) kertookin osuvasti oleskelulupaprosessin aiheuttaman byrokratian kankeuden varjostaneen tutkimiansa parien suhteen alkua niin paljon, ettei mukavat muistot suhteen alkua ajoilta jaksaneet enää tukea parien voimavaroja haasteita kohdatessa. Cruzin lisäksi Väestöliiton perhebarometritutkimuksessa (2012, ss. 110–112) todetaan, että viranomaistahojen kanssa kamppailu suhteen alkua ajoilla vaikuttaa negatiivisesti suhteen hyvinvointiin, lisää sopeutumisstressiä uuteen kotimaahan sekä vaikuttaa suhteen taloudelliseen tilanteeseen sitä heikentäen. Perhebarometrissa (2012) todetaan myös, että yhteiskunnan jähmeä tapa hoitaa ja käsitellä oleskelulupabyrokratiaa vaikuttaa kaksikultuurisen parien kokemuksiin oman parisuhteen merkittävydestä yhteiskunnassa.

Oleskelulupaprosessin aikana yksilöiden henkistä hyvinvointia rakentava tunne oman elämän hallittavuudesta voi kadota, koska väistämättä oleskelulupaa hakevan yksilön ja näin myös koko parisuhteen tulevaisuudesta vastaa ulkopuolinen taho hetkellisesti. Helmanen ja Rummakko (2021) toteavat oleskelulupaprosessin vaikuttavan parisuhdedynamiikkaan negatiivisesti, koska ulkomaalainen puoliso menettää oman elämän hallittavuuden hetkellisesti maahanmuuttoviraston käsiin. Hallittavuuden menetys omasta elämästä nähdään taas lisäävän oleskelulupaprosessissa elävän yksilön riippuvaisuutta suomalaisesta puolisoistaan.

Cruzin (2020, s. 18) mukaan maahan muuttaneen puolison riippuvaisuus kumppanistaan korostuu etenkin suhteen alkuaikoina, jolloin ulkomaalaisen puolison vajavaiset yhteiskunnalliset tiedot ja taidot asettaa ulkomaalaisen puolison haavoittuaiseen asemaan. Angle (2014, s. 103) viittaa myös Carine Coolsin (2011) havainneen, ettei suomalaiset puoliset ole tyytyväisiä tilanteeseen, jossa he joutuvat hoitamaan käytännön asioita puolisoidensa puolesta. Ulkomaalaisen puolison riippuvaisuus suomalaisesta puolisoistaan vaikuttaa suhteen tasa-arvoon ja muuttaa suhteen rooleja. Maahanmuuttovirasto on pyrkinytkin ERSUS-hankeella osallistamaan oleskelulupaa hakevia yksilöitä paremmin mukaan oman oleskelulupaprosessinsa kulkuun. ERSUS-hankkeen myötä toteutettiin muun muassa selkeyttäviä ohjevideoita, joiden kautta pyrittiin selkeyttämään prosessin kulkua asiakkaille. (Maahanmuuttovirasto, 2020-b)

Ulkomaalaisen puolison riippuvaisuuteen suomalaisesta puolisostaan vaikuttaa osaltaan myös oleskelulupaprosessista muodostuneet taloudelliset kysymykset. Perhesiteellä haettua oleskelulupapäätöstä odottava onkin harvoin oikeutettu työntekoon, mutta hänen toimeentulonsa tulee turvata maassa oleskelun ajan (Maahanmuuttovirasto, 2021-c). Tämän myötä parisuhteen taloudellinen tilanne voi pisimmillään olla jopa yhdeksän kuukauden ajan riippuvainen suomalaisen kumppanin tuloista.

Suhteen henkiseen hyvinvointiin vaikuttaa myös ulkomaalaisen puolison oleskelulupaprosessin pituus. Etenkin perheen yhdistämisen myötä haettujen oleskelulupien, ulkomaalaislain määrittämää maksimissaan yhdeksän kuukautta kestävästä käsittelyajasta pidetään mielipideutisoinnin ja blogitekstien mukaan kohtuuttoman pitkänä (Ulkomaalaislaki 1339/2011 § 69a; Mäntyselä, 2021; Helmanen & Rummakko, 2021).

Kohtuuttoman pitkänä pidettyä odotusaikaa ja maahanmuuttoviraston toimintaa on kritisoitukin yhteiskunnallisesti. Kritisoinnin kautta ollaan haluttu herättää keskustelua, sillä aiempien tutkimuksienkin mukaan oleskelulupaprosessi aiheuttaa riskejä maahan muuttaneen yksilön sekä kaksikulttuurisessa suhteessa elävien mielenterveyteen sekä lisää tarpeetonta vaivaa ja huolta parisuhde- ja perhe-elämään. Lisäksi joissakin tilanteissa pariskunnat ja perheet joutuvat elämään etäsuhteessa koko oleskelulupahakemuksen käsittelyajan. Lius (2018, s. 34) toteaaakin yhteisen ajan suunnittelemisen olevan keino selviytyä etäisyydestä etäparisuhteessa. Oleskeluluvan käsittelyaikana ja etenkin käsittelyajan pitkittyessä parisuhteen tulevaisuutta on vaikeaa ja turhauttavaa suunnitella, sillä myönteisen oleskelulupapäätöksen saaminen on aina epävarmaa.

Pitkien ja venyneiden oleskelulupapäätösten saaminen on johtunut viime vuosina maahanmuuttoviraston resurssipulasta. Resurssipulaan ja venyneisiin oleskelulupapäätöksiin saamiseen on puuttunut myös Suomen oikeuskansleri. Oikeuskansleri toteaaakin ratkaisussaan 16.7.2020, ettei resurssipula oikeuta poikkeamaan lakisääteistä määräajoista ja velvollisuuksista hoitaa oleskelulupahakemuksia (OKV/56/10/2020). Osaltaan resurssipulan myötä maahanmuuttoviraston toimintaa on pyritty kehittämään vuosien 2020–2021 aikana Sisäministeriön ”Tulevaisuuden maahanmuuttovirasto” hankkeella. Hanke pyrkii vastaamaan maahanmuuttoviraston

ongelmiin kiinnittämällä huomioita viraston toimintaan ja käytössä oleviin resursseihin. Hankkeen myötä tavoitteena on luoda enemmän suunnitelmallisia ja vakiinnuttavia menettelyjä, jotka vastaavat paremmin yhteiskunnallisiin tarpeisiin, kuten viraston resursseihin ja digitalisaation kehittymiseen. (Sisäministeriö, 2020)

Potentiaalisia ongelmatilanteita, jotka vaikuttavat kaksikulttuurisen parisuhteen henkiseen hyvinvointiin riittäneekin etenkin maahanmuuton ja oleskelulupaprosessin aikana. Väestöliiton perhebarometrin (2012, s. 75) mukaan kaksikulttuurisessa parisuhteessa potentiaalisia haasteita ja konfliktitilanteita syntyy lähtökohtaisestikin enemmän, kun kahden kantasuomalaisen välilleen solmimissa parisuhteissa. Haasteita kaksikulttuurisille parisuhteille nähdään aiheuttavan kasvukulttuurien mukanaan tuomat eroavaisuudet, yhteiskunnalliset tekijät ja asetukset sekä aivan arkiset asiat (Väestöliitto, 2012; Angle, 2014; Taipale, 2017).

Konflikteja kaksikulttuuriseen parisuhteeseen aiheuttaa usein myös kielelliset haasteet ja kommunikointitavat, jonka myötä korostuu suhteen osapuolten kommunikaation ja kielitaitoisuuden tärkeys (Angle, 2014, s. 115; Väestöliitto, 2012, s. 75). Oksi-Walter ym. (2009, s. 146) korostaa kaksikulttuurisen suhteen rakastumisvaiheessa kehittyneen kolmannen kulttuurin ennaltaehkäisevän konfliktien syntymistä. Myös Donovan (2004, ss. 24–25) viittaa, että Markoff (1977) on tutkimuksessaan korostanut kolmannen kulttuurin merkitystä suhteen riitojen aikana.

3.3 Psykososiaalinen tukeminen oleskelulupaprosessin aikana

Henkistä hyvinvointia voidaan tukea eri tavoin esimerkiksi sosiaalisen tuen myötä sekä osallisuuden vahvistamisen kautta (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2021-b).

Psykososiaalista tukea pidetään yhtenä sosiaalisen tuen muodoista. Psykososiaalisen tuen juuret sosiaalityössä ovat havaittavissa sosiaalityön pioneerin Mary Richmondin ajatelmissa jo 1900-luvun alkupuolelta. (Granfelt, 1993, Psykososiaalinen suuntautuminen- luku, viides kappale; ks. myös Kylmänen, 2014, s. 16)

Psykososiaalisen työn käsite viittaa kaikkeen sosiaali- ja terveydenhuollon alalla tehtävään työhön, jonka asiakasryhmänä toimivat yksilöt, perheet sekä yhteisöt. Psykososiaalisen työn keskeinen ydin on tarkastella kohderyhmän sosiaalisia sekä psyykkisiä tarpeita. Työn tavoitteena on tukea yksilöiden psyykkistä selviytymistä vaikeassa elämäntilanteessa auttaen muokkaamaan yksilön toiminta- ja ajattelutapaa. (Grandfelt, 1993, Psykososiaalinen suuntautuminen- luku, viides kappale; Sipilä, 1996, s. 224)

Oleskelulupaprosessin aikana psykososiaalisen tuen kautta yksilöä ja parisuhdetta voidaan auttaa ymmärtämään epämääräisenä pidetyn oleskelulupaprosessin kulkua sekä neuvoa virastoasioihin liittyvissä kysymyksissä. Psykososiaalista tukemista kuvataankin sosiaalityön yksilökohtaiseksi tukimuodoksi, jossa tukea tarvitseva yksilö nähdään itsenäisenä ja kokonaisvaltaisena toimijana omaan elämäänsä liittyvissä tilanteissa (Kylmänen, 2014, s. 16). Yksilön, joka tarvitsee henkilökohtaista tukea, voidaan nähdä olevan oman elämäntilanteensa parhain asiantuntija. Tällöin yksilö tarvitsee haastavaan elämänjaksoonsa, kuten oleskelulupaprosessiin tukea, tietoutta tai näkökulmia ulkopuoliselta henkilöltä.

Skandinaavisessa ajattelussa psykososiaalisen tukemisen nähdään asettuvan psykoterapian ja sosiaalityön väliin. Psykososiaalista tukea antavan työntekijän työnvaatimuksena voidaan pitää ymmärtävää tietoisuutta psykososiaalista tukea tarvitsevan yksilön toiminnasta sen realistisessa olomuodossaan. (Sipilä, 1996, s. 224) Tutkimuksen kannalta voidaan nähdä, että Kuljen rinnallasi -hankkeen työntekijät ovat psykososiaaliseen tukeen verrattavaa tukea antaessaan olleet tietoisia oleskelulupaprosessin kulusta, ilmenemisestä sekä sen vaikutuksista yksilöiden hyvinvointiin. Myös Kemppainen (2012, s. 17) viittaa, että Bernerin ja Johanssonin (1985) mukaan sosiaalityö voidaan nähdä psykososiaalisena työnä, mikäli työn tekoa ohjaa selkeät raamit. Sosiaalityön tulee muun muassa painottua näkökulmaan, jossa työn tavoitteena nähdään yksilöiden henkilökohtaiset elämäntilanteet sekä yksilöiden vuorovaikutus omaan sosiaaliseen ympäristöönsä. Psykososiaalista työtä tulee ohjata myös metodein, joita käytetään sosiaalityössä ennaltaehkäisevässä ja korjaavassa tarkoituksessa.

3.4 Vertaistuki tukemassa parisuhteen hyvinvointia

Vertaisuudella tarkoitetaan kahden tai useamman yksilön keskinäistä asiantuntijuutta ja vapaaehtoista kokemusten jakamista toisilleen (Mikkonen & Saarinen, 2018, s. 20–21). Pohjan vertaisuuden kehittymiselle luo yksilöiden elämäntilanteiden samankaltaisuus. Vertaistuen ydintä kuvaa Minna Taipaleen (2017) opinnäytetyön tutkimustulokset. Taipale esitti tutkimuksensa avulla, että tutkimiensa kaksikulttuuristen parisuhteiden yksilöt kokivat vertaistuesta saadun merkityksen olevan suuri parisuhteen henkiselle hyvinvoinnille. Vertaistuen merkitys suhteen hyvinvoinnille näyttäytyi Taipaleen tutkimukseen osallistuneiden parien mukaan ajatusten ja kokemusten vaihdolla samankaltaisessa tilanteessa elävien pariskuntien kanssa.

Vertaistuen muotoina ovat esimerkiksi yksilöiden väliset kasvokkaiset kohtaamiset kahden kesken tai ryhmässä. Sosiaalisen median kasvun myötä, myös vertaistuen saaminen verkossa on voimistunut vertaischattien, suljettujen vertaisryhmien- ja puhelimien muodossa. Väestöliiton perhebarometritutkimus (2012) esittää kaksikulttuuristen parien kulttuuritaustojen vaikuttavan vertaistuen etsimiseen niin, että vertaistuennallista tukea etsitään yleensä saman etnisyyden -ja kielen omaavien ryhmästä. Myös Taipaleen (2017) tutkimustulokset myötäilevät perhebarometrin tuloksia liittyen kulttuuritaustojen vaikutukseen vertaistukea etsittäessä.

Yksi vertaistuen muodoista on vertaistuennallinen ryhmätoiminta, jota kutsutaan vertaistukiryhmäksi. Vertaistukiryhmillä tarkoitetaan ryhmämuotoista vuorovaikutusta muiden samanlaisia asioita kokeneiden kanssa (Mielenterveyden keskusliitto, n.d.). Vertaistukea haetaan usein elämänmuutosvaiheissa ja vertaisuuden voima perustuu vertaisryhmässä samoihin tekijöihin, esimerkiksi tiedon saantiin. Ohjattu vertaistukitoiminta on vertaistuen organisoitu muoto, jossa vertaistukea antavat henkilöt ovat asiaan koulutettuja. Asiaan koulutetut vertaiset toimivat usein myös vertaisryhmissä ammattilaisten pareina. (Mikkonen & Saarinen, 2018, s. 21–32). Koulutetut vertaiset voivat olla esimerkiksi vertaistukea tarjoavien järjestöjen vapaaehtoisia tai ammattilaisia.

Vertaisuuden saaminen elämänmuutos -ja sopeutumisvaiheissa eli niin kutsutuissa elämän nivelvaiheissa auttaa yksilöitä voimaantumaan ja tukee yksilöiden henkistä kasvamista. Vertaisuuden kulmakivenä toimii luottamus, joka mahdollistaa vertaisten välillä tapahtuvan kommunikaation, kokemusten jakamisen, kokemuksista oppimisen sekä uusien selviytymiskeinojen löytymisen. (Mikkonen & Saarinen, 2018, s. 21) Luottamuksen rakentamiseen vaikuttaa yhteisöllisyyden tunteen kokeminen (Riekkö, 2017). Vertaistukiryhmästä saadun yhteisöllisyyden tunteen voidaan nähdä rakentavan luottamusta vertaisten välille.

Vertaistuen merkitys korostuu oleskelulupaprosessin aikana etenkin, jos parisuhteen lähellä ei ole tiivistä lähiverkostoa tai lähiverkosto suhtautuu kielteisesti kaksikulttuuriseen pariskuntaan. Toisaalta vaikka lähipiiri tukisikin tiiviisti parisuhdetta oleskelulupaprosessin aikana, puuttuisi tuesta vertaistuennallinen näkemys asiaa kohtaan. Jaana Angle (2015, s. 136) esittää väitöskirjassaan, että perheiden sekä ystävien antama läsnäolo sekä arjessa tarjoama tuki on ollut tärkeää kaksikulttuurisille parisuhteille haastavien ajanjaksojen aikana. Lähipiiriltä saadun tuen merkittävyys näyttöä parisuhteelle etenkin läsnäolon kokemuksena. Lähipiiriltä saadun läsnäolon kokemuksen myötä pariskunta tiesi suhteen ulkopuolelta löytyvän ihmisiä, jotka ovat valmiita tukemaan ja auttamaan tarpeen tullen. Myös Kanerva-Mbenquen (2016) ja Taipaleen (2017) sekä Väestöliiton perhebarometrin (2012) tutkimustuloksissa ilmenee perheen ja muulta lähipiiriltä saadun tuen merkityksellisyys osana kaksikulttuuristen parisuhteiden hyvinvointia.

Vertaistuesta saatavan tuen avulla pyritään tarjoamaan apua hakeneelle kokemus kohdatuksi ja kuulluksi tulemisesta. Vertaistuen tarkoitus on tukea yksilöä motivoitumaan ja voimaantumaan uuden elämäntilanteensa parissa. Parhaana tuloksena vertaistuen saamisesta voi pitää yksilön voimaantumista vertaistoiminnasta hakemansa tuen äärellä. (Mikkonen & Saarinen, 2018, s. 134–135)

Vertaistuki pitää sisällään ajatuksen yksilöiden yhteisöllisyydestä, siitä ettei ketään ole yksin haasteidensa kanssa. Kanerva-Mbenquen (2016, s. 36) osoittaa tutkimustuloksissaan osuvasti suhteen ulkopuolisen tuen saamisen olevan tärkeää myös maahan muuttaneen puolison yksinäisyyden ehkäisyn kannalta. Taipale (2017) taas esittää tutkimustuloksissaan,

että kaksikulttuurisissa parisuhteissa vertaistuen saaminen nähdään tärkeäksi parisuhteen kummallekin osapuolelle.

Vertaistoiminnan ydin on kokemuksia jakamalla herättää toivoa, lisätä näkökulmia sekä tukea selviytymistä oman elämän haasteissa. Vertaisryhmä luo paikan läsnäolevalle kommunikoinnille, joka lisää positiivista tunnetta nähdyksi ja kuulluksi tulemisesta. (Mikkonen & Saarinen, 2018, ss. 22–23) Tunne nähdyksi ja kuulluksi tulemisesta onkin Maslow'n tarvehierarkian mukaisesti yksi ihmisen psykologisista perustarpeista (McLeod 2020).

3.5 Familian rooli henkisen hyvinvoinnin tukena

Järjestösektorilla kaksikulttuurisille pareille ja perheille tukea eri elämänvaiheissa tuottaa Familia ry. Järjestö toimii myös tämän opinnäytetyön tilaajana. Järjestö on perustettu vuonna 1988, ja sen tavoitteena on tukea kaksisuuntaista kotoutumista Suomeen. Järjestön toiminta perustuu vakiinnutettuihin työskentelymalleihin sekä hankkeiden kautta tehtävään kehittämistyöhön. Järjestö on aktiivinen vaikuttaja järjestösektorilla, ja sen toiminta perustuu matalan kynnyksen periaatteeseen, eli toimintaan osallistuminen on tehty asiakkaille hyvin helpoksi. Familia ry:lla on asiakkaita ympäri Suomea ja järjestö on Suomen johtava kahden kulttuurin parisuhteiden ja perheiden asiantuntija ja edunvalvoja. Yhdistys on poliittisesti sekä uskonnollisesti sitoutumaton. (Familia ry, 2021-a)

Järjestön kohderyhmä ovat kaksikulttuuriset perheet ja pariskunnat. Kohderyhmälleen järjestö tuottaa vertaistuennallista toimintaa, kuten keskusteluryhmiä, leirejä ja kerhoja. Järjestöltä saa myös maksutonta tukea sekä neuvontaa kaksikulttuuriseen elämään liittyen. Järjestössä toimii koulutettuja vapaaehtoisia, jotka osallistuvat toiminnan kehittämiseen ja toteuttamiseen. (Familia ry, 2021-a)

Familian toimintaa pyritään kehittämään myös hankkeiden avulla, joiden myötä järjestö pyrkii kohdentamaan tarjoamaansa tukea ja toimintaa asiakkaiden tarpeisiin. Tämän myötä on syntynyt muun muassa Kuljen rinnallasi -hanke, johon tämä tutkimus pohjautuu. STEA -rahoitteinen hanke on ollut aktiivisena vuosien 2018–2021 aikana. Hankkeen tavoitteena oli

tarjota psykososiaaliseen tukeen verrattavaa tukea neuvonnan, tiedottamisen sekä vertaistuen avulla pariskunnille ja perheille, joissa toinen osapuoli odottaa oleskelulupapäätöksen saamista Suomeen. Hankkeen myötä järjestettiin keskustelutilaisuuksia, luentoja, vertaischat-toimintaa sekä voimavaroja vahvistavaa ryhmätoimintaa. Hankkeessa toimi mukana Familian kouluttamia vapaaehtoisia, ja osa hankkeen toiminnasta on määrää juurruttaa osaksi Familian perustoimintaa. (Familia ry, 2021-b)

4 Tutkimuksen toteutus

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen tutkimusmetodi sekä tutkimuslähtökohtia. Luvussa 4.1 tarkastellaan tutkimusmenetelmänä fenomenologiaa sekä esitellään tutkijan hypoteesi tutkimusaiheesta. Tämän jälkeen edetään lukuun 4.2 tarkastelemaan tutkimuksen kohderyhmää. Kohderyhmän tarkastelun jälkeen edetään lukuun 4.3, jossa esitellään aineiston hankinnan muotona käytettyjä puolistrukturoituja syvähaastatteluja. Lopuksi luvussa 4.4 avataan tutkimuksessa käytetty analyysimuoto, joka pohjautuu Amadeo Giorgin fenomenologiseen analyysimenetelmään, jota Perttula (1997) on soveltanut.

4.1 Fenomenologinen tutkimusmenetelmä

Fenomenologia on filosofinen tieteen suuntaus, jonka perustajana voidaan pitää Edmund Husserlia (1859-1939). Luomansa suuntauksen myötä Husserl halusi ravistella akateemisia systeemejä sekä keskittyä tarkastelemaan asioita ja ongelmia filosofisen käsitteiden kautta analysoinnin sijasta. (Himanka ym., 1995, s. 10) Fenomenologiaa kuvataan vastavuoroisena puheluna yksilöiden ja tätä ympäröivien yhteisöjen kanssa. Tarkoituksena tutkimusmenetelmän avulla on ymmärtää, miten yksilöt muodostuvat suhteessa elämäänsä maailmaan. (Valli, 2018, s. 30)

Fenomenologisen tutkimussuuntauksen myötä halutaan ymmärtää tutkittavaa ilmiötä niin, kuin tutkittavat yksilöt ovat ilmiön elämässään kokeneet (Vilkkä, 2021, s. 174). Yksilöiden kokemukset asioiden suhteen muodostuvat aina merkityksistä. Fenomenologit uskovatkin kokemusten näyttäytyvän yksilöille intentionaalisesti eli niin, että kaikki yksilön kokemat

kokemukset merkitsevät yksilölle jotakin. (Valli, 2018, s. 31) Fenomenologisen merkitysteorian mukaan yksilö nähdään aina yhteisöllisenä. Merkityssuhteiden syntyminen koettujen kokemusten kautta voidaan nähdä olevan intersubjektiivista.

Intersubjektiivisuudella viitataan siihen, että esimerkiksi kasvuympäristö vaikuttaa yksilöiden merkityskokemusten syntymiseen. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 40) Intersubjektiivisen ajatusmallin myötä voidaankin pohtia, saadaanko merkityssuhteiden tutkimuksen kautta tietoisuuteen yksilön täysin itsenäisesti muodostama merkityskokemus. Merkityssuhteiden pohdinnassa tulee korostua myös se, että merkityksen tunne on aina tilapäinen ja altis muutokselle. (Valli, 2018, s. 31; Vilka, 2015, s. 160)

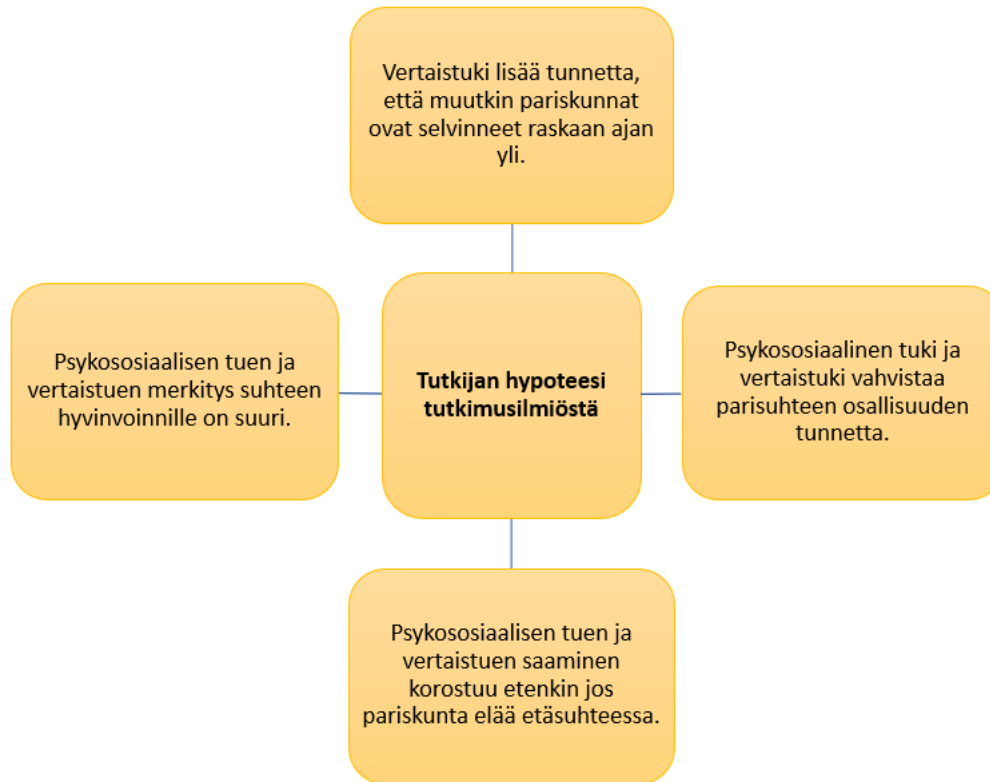
Sana merkitys käännetään usein vaistomaisesti synonyymiksi tarkoitukselle. Tässä tutkimuksessa merkityksellä viitataan kulttuuritutkimuksessakin käytettyyn sosiaalisen merkityksen käsitteeseen ja käsitteen tietoteoreettiseen ulottuvuuteen. Sosiaalisella merkityksellä tarkoitetaan todellisuuden näyttäytymistä yksilöille merkitysvälitteisesti. Tietoteoreettisen ulottuvuuden myötä taas ajatellaan, etteivät yksilöt näe maailmaa ”sellaisenaan” vaan aina siinä suhteessa, mikä yksilöllä on maailmaan. (Alasuutari, 2011, s. 60)

Fenomenologiseen tutkimussuuntaukseen kuuluu olennaisesti pohtiva asennoituminen ilmiötä kohtaan sekä reduktio eli sulkeistaminen. Reduktion myötä tutkija tiedostaa omat ennakkokäsityksensä tutkittavaa ilmiötä kohtaan (Vilka, 2021, s. 175). Tässä tutkimuksessa fenomenologisuus korostuu pohtivana asenteena tutkimusilmiötä kohtaan etenkin tutkimuksen analyysivaiheessa.

Aloittaessa tutkimusta reduktioin omat ennakkokäsitykseni tutkittavasta ilmiöstä. Henkilökohtainen hypoteesini tutkittavasta aiheesta perustui yleisesti saamiini kokemuksiin vertaistuen vaikutuksista yksilöiden ja yhteisöjen henkiseen hyvinvointiin. Lisäksi lukukokemukset oleskelulupaprosessin aikaisesta elämästä määrittivät hypoteesini syntyä. Ajattelin psykososiaalisen tuen ja vertaistuen merkityksen olevan suuri kaksikulttuurisen parisuhteen henkiseen hyvinvointiin. Vertaistuen ajattelin lisäävän yhteisöllisyyden ja osallisuuden tunteen kokemuksia parisuhteeseen, jotka voidaan nähdä vaikuttavan positiivisesti parisuhteen henkiseen hyvinvointiin. Lisäksi ajattelin, että psykososiaalisen tuen

saannin ja vertaistuen merkityksen korostuvan etenkin etäsuhteissa. Kuva 2 osoittaa tutkijan hypoteesin tutkitusta ilmiöstä.

Kuva 2 Tutkijan hypoteesi tutkimusilmiöstä.

Fenomenologinen tutkimustyyli valikoitui tutkimusmenetelmäksi tukemaan tutkittavaa ilmiötä, jossa keskitytään tarkastelemaan haastateltavien antamia merkityssuhteita suhteen ulkopuolisen tuen saamiselle elämän nivelvaiheessa.

4.2 Tutkimusryhmänä suomalaiset puoliset

Tutkimuksen aineisto kerättiin vuoden 2021 keväällä, kolmelta Kuljen rinnallasi -hankeeseen osallistuneelta yksilöltä. Haastateltavien elämään oleskelulupaprosessi oli vaikuttanut välillisesti, sillä haastateltavien puoliset olivat hakeneet oleskelulupaa Suomeen. Haastateltavien puolisoiden oleskelulupaprosessit olivat päättyneet haastattelujen aikana. Jokainen haastateltava oli saanut psykososiaalista tukea oleskelulupaprosessin aikana Kuljen rinnallasi -hankkeen ohjaajilta sekä vertaistukiryhmästä. Tuen muotoina olivat olleet

psykososiaaliseen tukeen rinnastettava yksilöllinen tuki sekä vertaistukiryhmästä saatu vertaistuki. Jokaisen haastateltavan lähiyhteisö oli myös tukenut pareja oleskelulupaprosessin aikana, jonka lisäksi kaksi haastateltavaa kertoi saaneensa henkistä tukea myös neuvolapalveluilta.

Tutkimusryhmä valikoitui tutkimuksen suuntautuessa Kuljen rinnallasi -hankkeeseen. Tutkimusilmiön kannalta haastateltavien yksilöiden tulee liittyä tutkittavaan ilmiöön omakohtaisella kokemuksella tai vaihtoehtoisesti haastateltavien tulee tietää ja ymmärtää tutkittavaa ilmiötä (Kananen, 2013, s. 94; Vilka, 2015, s. 135). Haastateltavien etsiminen tapahtui Familia ry:n verkko- ja Facebook-sivustolla. Haastatteluja varten luotiin saatekirje, joka lähetettiin Familia ry:n asiakkaiden sähköpostilistalle. Saatekirje luotiin hyvien tieteellisten käytäntöjen mukaisesti, noudattaen tutkimuseettisen neuvottelulautakunnan ohjeita. Saatekirje löytyy tutkimuksen liitteestä 1.

4.3 Aineiston hankinta

Tutkijan melko niukka alkutietämys tutkimusilmiötä ja -ryhmää kohtaan auttoi rakentamaan tutkimushaastattelurungon, johon ennakkokäsitykset tutkittavasta ilmiöstä eivät vaikuttaneet suuresti. Tutkimuksessa käytetty haastattelurunko esitellään tutkimuksen liitteet 2/1 ja 2/2 kohdissa. Vilka (2015, s. 127) toteaa tutkimusryhmän tuntemisen olevan tuki, mutta myös ongelma haastattelurunkoa suunnitellessa. Tutkimusryhmän tunteminen luo vaaran muodostaa aineiston, joka pohjaa tutkijan ennakkokäsityksiin tutkimusryhmästä.

Tutkimusryhmälle järjestetyt haastattelut olivat yksilöhaastatteluja. Kaksi haastattelusta tehtiin etänä Teams- sovelluksen kautta ja yksi kasvokkain. Haastattelumenetelmiin vaikutti Suomessa koronaviruspandemian myötä vallinneet kokoontumisrajoitukset. Haastattelut toteutettiin suomen kielellä.

Vilka (2021, s. 74) osoittaa, että haastattelutilanne vaikuttaa haastateltavien kokemuksiin ja merkityksiin tutkittavasta ilmiöstä. Lisäksi haastatteluhetkellä haastateltavan vastauksia ohjaa tutkimuskysymykset ja haastattelun roolit. Tämä näkökulma huomioitiin ennen haastatteluja lähettämällä haastattelukysymykset etukäteen haastateltaville, jotta

haastateltavat pystyivät orientoitumaan aiheen pariin rauhassa. Ajattelin orientoitumisen helpottavan aiheen pariin syventymistä sekä aitojen kokemusten heräämistä mieleen oleskelulupaprosessin aikaisesta elämästä.

Haastattelumenetelmänä toimi puolistrukturoitu haastattelumalli, jota kutsutaan myös teemahaastatteluksi (Vilkka, 2015, s. 124). Haastatteluiden aikana puolistrukturoitu haastattelumalli sai myös piirteitä syvähaastattelusta. Puolistrukturoitu haastattelu sekä syvähaastattelu ovatkin lähellä toisiaan niiden samankaltaisuuden myötä. Syvähaastattelun piirteinä voidaan pitää keskustelunomaista haastattelua tutkittavasta ilmiöstä.

Puolistrukturoidussa haastattelussa edetään teemakysymysten kautta, kuitenkin melko vapaalla tyylillä. (Sarajärvi & Tuominen, 2018, s. 88) Syvähaastattelun piirteet nousivat haastattelun aikana esiin haastateltavien ihailtavan avoimuuden ja rehellisyyden myötä tutkittavaa ilmiötä kohtaan. Tutkimuksen tekijänä halusin antaa haastateltaville tilan puhua kokemuksistaan juuri siinä muodossa, jossa he ovat sen kokeneet. Näin ollen haastatteluissa korostui myös emansipatorinen ote, jonka avulla haastateltava nähdään tiedonantajana, ei vain tutkittavana objektina. Emansipatorinen ote on ikään kuin työkalu tutkijalle, jonka kautta tutkija voi oppia ja saada tärkeää lisätietoa tutkittavasta aiheesta (Vilkka, 2015, s. 124).

Tutkimushaastattelut kerättiin kahdelle nauhurille turvaten, ettei tekniset laitteet kadota tärkeää materiaalia. Tutkimuseettinen neuvottelulautakunta (2019) osoittaa hyvän tieteellisen tutkimustyön edellyttävän tarkkuutta aineiston tallentamisessa. Aineiston tallentamisessa noudatettiin tarkkuutta tietoturva huomioiden niin, että haastattelunauhoitukset siirrettiin erilliselle muistitikulle, jossa aineisto säilytetään vuoden ajan tutkimuksen päätyttyä tutkijan oikeusturvan vuoksi. Tutkimuksen aineiston hallintasuunnitelma löytyy tutkimuksen lopusta kohdasta liitteet 3/1 ja 3/2. Muistitikulle siirron jälkeen aineisto tuhottiin muista laitteista tietoturvasyistä. Aineiston pituudeksi haastattelut yhdistäen muodostui kaksi tuntia ja kolmekymmentä minuuttia. Litteroitua tekstiä aineistosta muodostui 31 sivua.

4.4 Aineiston analysointi

Tutkimuksen aineiston analyysi perustuu Amedeo Giorgin luomaan analyysitapaan, jota Perttula (1997) on mukailnut ja tiivistänyt. Perttulan muunnos analyysimetodista pohjaa kahteen vaiheeseen ja sitä kutsutaan kaksi kertaa neljä -analyysimetodiksi (Toikkanen & Virtanen, 2018, s. 72). Analyysin kaksi vaihetta koostuu neljästä osasta, jotka ohjaavat analyysia kohti tutkimustuloksia. Tutkimustuloksena analyysin myötä syntyy yksi tai useampia merkitysverkkoja, jotka kuvaavat sanallisesti haastateltavien antamia merkityksiä tutkittavalle ilmiölle. Analyysin ensimmäisestä vaiheesta syntyy alustavana tutkimustuloksena haastateltavien subjektiiviset merkitysverkot, jotka on esitelty luvussa 4.4.1. Analyysin toisen vaiheen myötä rakentuu merkitysverkko, joka koostuu haastateltavien subjektiivisista merkitysverkoista, ja kuvastaa työn lopullisia tutkimustuloksia. Yleinen merkitysverkko esitellään luvussa 5.1.

Kyseistä analyysimenetelmää päädyttiin käyttämään, jotta tutkimuksen ilmiö ja sen subjektiivinen kokemuksellisuus haastateltaville tulisi esille oikeudenmukaisesti. Analyysitapana fenomenologisuus etenee aineistolähtöisesti porrasmaisesti edeten, tarkastellen vaihe vaiheelta haastateltavien antamia subjektiivisia merkitysyksiköitä tutkimusilmiölle (Valli, 2018, ss. 38–45). Subjektiivisten merkitysyksikköjen rakentuminen kuvataan luvussa 4.4.1 Analyysin aikana tutkimusaineiston kanssa käydään jatkuvaa vuoropuhelua dialogin tavoin (Valli, 2018, ss. 38–45).

4.4.1 Fenomenologisen analyysin ensimmäinen vaihe

Analyysi alkoi tutustumalla tutkimusaineistoon. Tutkimusaineistoon tutustuttaessa litterointi nousi keskeiseen osaan. Litteroinnissa jätettiin pois toistot, keskeneräiset lauseet sekä täytesanat. Vilkka (2015, s. 137) tuokin ilmi, ettei fenomenologisessa tutkimustavassa litteroinnin tarkkuus ole oleellisesta. Kirjallista ja nauhoitettua aineistoa käytiin läpi useaan otteeseen analyysin eri vaiheissa. Valli (2018, s. 42) korostaa, että tutkimusta varten kerätyn aineiston läpikäymiseen eritavoin tulee käyttää paljon aikaa, sillä tutkija muodostaa itsestäänselvyyden aineistosta nousevia teemoja kohtaan ensimmäisillä kerroilla aineistoon tutustuessa. Aineiston olennaisuus kuitenkin syntyy vasta, kun tutkija perehtyy toistojen

myötä aineistoon. Perehtymisen myötä tutkija alkaa ymmärtämään paremmin aineistossa esiintyviä ilmaisuja ja niiden merkityksiä tutkittavan näkökulmasta.

Litteroinnin jälkeen lähdettiin etsimään jokaisesta haastattelusta yksitellen ilmaisuja, sanoja ja lauseita, jotka koettiin oleellisiksi tutkittavalle aiheelle. Näitä yksittäisiä tekstiosuuksia kutsutaan merkitysyksiköiksi. Valli (2018, s. 36) toteaa, että merkitysyksiköitä etsittäessä pyritään pääsemään syvälle haastateltavien ilmaisiin ja ymmärrykseen siitä, mitä ilmaisulla viestitään. Tavoitteena on ikään kuin päästä yhä syvemmälle aineistoon hermeneuttisen kehämäiseen tyyliin. Hermeneuttisen kehätyylin tarkoitus on perehtyä aineistoon niin kauan, että tavoittaa haastateltavien mieltä ja ajatustyyliä (Vilkka, 2021, s. 20).

Seuraavaksi esitetty tekstipätkä on esimerkki aineistosta havaitusta merkitysyksiköstä, jolla haastateltava kuvasi vertaistuen merkitystä henkiselle hyvinvoinnilleen;

Mulle se [vertaistuki] on merkinnyt toista perhettä, se on ollut turvasatama, jossa pystyy omalla äidinkielellä kommunikoimaan niistä asioista.

Merkitysyksikköjen hakemisessa tulee tiedostaa oma esiymmärrys tutkittavasta ilmiöstä, jotta aineistoa pystyy havainnoimaan neutraalisti. (Valli, 2018, s. 35) Tutkijan ennakkokäsitys on esitelty luvussa 4.1. Merkitysyksikköjen havainnoinnin jälkeen aineistosta löydetyt merkitysyksiköt pelkistettiin eli redusointiin tieteenalan kielelle. Redusoinnin keskeinen tavoite on havainnollistaa aineistosta saadut merkitysyksiköt selkeämmiksi lukijalle (Toikkanen & Virtanen, 2018, s. 73). Kuvassa 3 osoitetaan, kuinka aineistoa redusointiin. Redusoinnissa kiinnitettiin huomiota siihen, miten haastateltavat kuvailevat psykososiaalisen yksilötuen sekä vertaistuen merkitystä parisuhteensa henkiseen hyvinvointiin. Merkinnyt H1, H2 ja H3 ovat tutkijan merkintöjä haastateltavien tunnistamisesta.

Kuva 3 Fenomenologisen analyysin kolmas vaihe: merkitysyksiköiden redusointi.

ESIMERKKI MERKITYSYKSIKÖSTÄ	TUTKIJAN REDUSOINTI MERKITYSYKSIKÖSTÄ
<i>H1: Musta tuntuu et parisuhde on paljon vahvempi, kun mitä se on ollut aikaisemmin. Se (psykososiaalinen tuki) on lisännyt, meillä ois ollut paljon enemmän kaikenlaisia konflikteja. Ja heikompaa, se vuorovaikutus ja kommunikaatio myöskin siinä suhteessa.</i>	Parisuhde on paljon vahvempi psykososiaalisen tuen saamisen myötä. Parisuhteen konfliktit ovat vähentyneet tuen saamisen myötä, kommunikaatio ja vuorovaikutus oli heikompaa ennen tuen saamista.
<i>H2: Tietenkään mun mies ei oo tässä kertomassa. Mut en ihmettele, mikäli tää hanke ois parantanut hänen ajatuksia suomalaisesta yhteiskunnasta. Täällaset hankkeet on hirveen tärkeitä, nää näyttää parempaa puolta Suomesta. Tai suomalaisesta yhteiskunnasta heille, mikä näkyy sitten myös parisuhteen voimavaranakin. Et saa ulkopuolista tukea, silloin kun sitä tarvi.</i>	Yksilöllinen psykososiaalinen tuki sekä vertaistuki on mahdollisesti lisännyt ulkomaalaisen kumppanin ajatuksia suomalaisesta yhteiskunnasta, näyttäen parempaa puolta Suomesta. Yhteiskunnallisen, parisuhteen ulkopuolisen tuen saaminen näyttäytyy täten myös parisuhteen voimavarana.
<i>H3: Ja siellä (vertaisryhmässä) sai purkaa ja kertoa. Vaikka itellä tuntu kotona, et "vitsi meidän tilanne on tosi epätoivoinen" ja "vitsi on tuskastuttavaa tää odottelu ja muuta". Ehkä vähän hurja sanoo, mut siellä (vertaisryhmässä) oli aina joku, jolla on hurjempi tilanne. Oli sit vaan onnellinen siitä omasta tilanteestaan.</i>	Vertaistukiryhmä koetaan paikaksi, jossa saa kertoa parisuhteen tilasta. Muiden vertaisten tilanteiden kautta saa näkökulmaa oman parisuhteen tilanteeseen, joka auttaa osaltaan hyväksymään paremmin oman suhteen tilannetta.

Jokaisesta haastattelusta muodostui redusoinnin jälkeen omat merkitysverkonsa, eli yhtenevät tekstit. Merkitysverkot koostuvat peräjälkeen listatuista haastattelun kohdista, joissa tulee esille haastateltavien merkitystä kuvaavat ilmaisut eli merkitysyksiköt. Nämä yksittäiset merkitysverkot asetettiin redusoinnin jälkeen yhteiselle Word-alustalle, jolloin pystyttiin katsomaan vielä selkeämmin analyysin myötä valmistuneita yksittäisiä merkitysverkkoja. Merkitysverkkojen pituus vaihteli 344 sanasta 620 sanaan. Yksittäisiä merkitysverkkoja voidaan pitää myös tutkimuksen tuloksena, mikäli merkitysverkkojen aiheet eroavat selkeästi toisistaan. Analyysin toiseen vaiheeseen edetään, mikäli yksittäisiä merkitysverkkoja halutaan tutkia yhtenäisemmin. (Toikkanen & Virtanen, 2018, s. 73) Aineiston myötä saadut yksilölliset merkitysverkot olivat tutkimuksessa hyvin samankaltaisia. Tämän vuoksi korostuikin tarve tutkia yksittäisiä merkitysverkkoja vielä yhdistettynä toisiinsa.

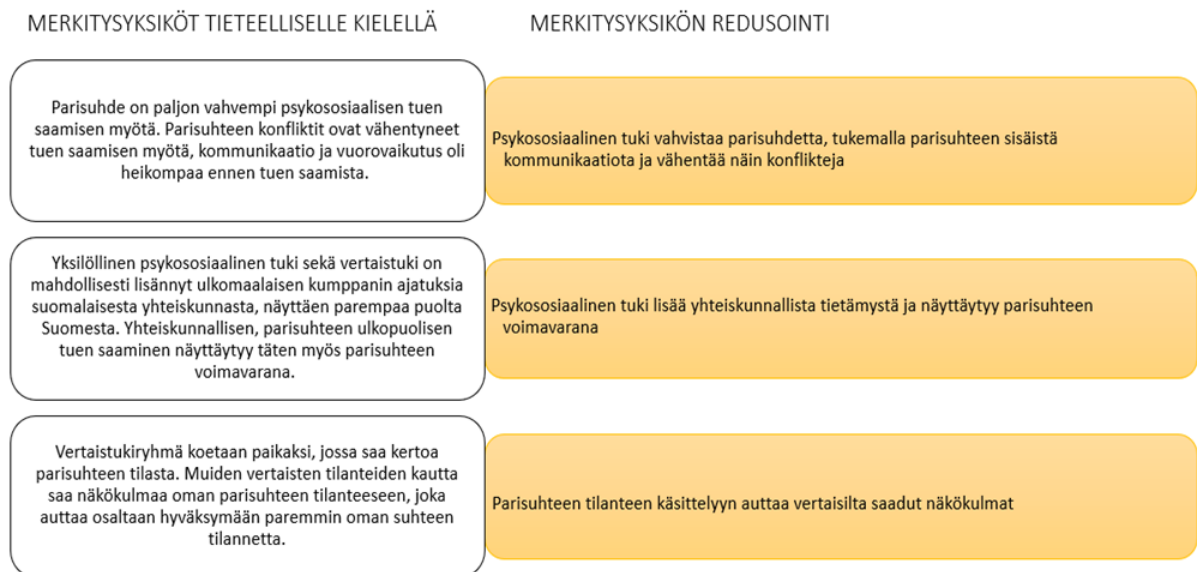
4.4.2 Fenomenologisen analyysin toinen vaihe

Yksittäisten merkitysverkkojen kehittymisen jälkeen lähdettiin tutkimaan yksittäisissä merkitysverkoissa esiintyviä yhteneväisyyksiä koskien psykososiaalisen tuen ja vertaistuen saannin merkitystä parisuhteen henkiselle hyvinvoinnille. Haastatteluissa ilmeneviä

yhteneväisiä merkitysyksiköitä olivat esimerkiksi kuvailut siitä, miten vertaistuki antoi uusia näkökulmia oleskelulupaprosessin käsittelyyn ja etenemiseen. Näkökulmat koettiin tukevan suhteen henkistä hyvinvointia, jonka osaltaan haastateltavat näkivät auttaneen hyväksymään oman parisuhteen tilannetta paremmin.

Yksittäisistä merkitysverkoista havaittuja kokemuksia pidetään tutkimuksen mahdollisina ehdotelmina yleiseksi merkitysverkoksi. Vaiheen myötä yksittäisiä merkitysverkkoja tarkastellaan ja verkon muodostavat merkitysyksiköt jälleen redusoidaan. (Toikkanen & Virtanen, 2018, s. 73) Kun yksittäiset merkitysverkot on löydetty, lähdettiin merkitysverkkojen merkitysyksiköitä redusoimaan yhteneväiseksi tekstiksi. Kuvassa 4 näkyy, kuinka luvussa 4.4.1 redusoidut merkitysyksiköt redusoidaan jälleen.

Kuva 4 Fenomenologisen analyysin toinen vaihe: merkitysverkkojen redusointi.

Redusoinnin jälkeen lähdetään kartoittamaan yhtenäisen merkitysverkon rakennetta (Toikkanen & Virtanen, 2018, s. 74). Rakennetta kartoitettiin yhdistämällä tiivistetyt ja samaa merkitysisältöä toistavat merkitysyksiköt yhtenäiseksi tekstiksi. Tämän myötä yhteneväinen merkitysverkko supistui huomattavasti. Yhdistämisestä syntyneen tekstin myötä valmistui merkitysverkko-ehdotelmien rakenne. Merkitysverkko-ehdotelmien tarkoitus on muodostaa aineiston yleinen merkitysverkko eli tutkimustulokset. Yleisiä

merkitysverkkoja voi olla myös useampia, jos havaitut merkitysyksiköt merkitysverkoissa ovat hyvin erilaisia sisällöltään. (Toikkanen & Virtanen, 2018, s. 74)

Merkitysverkkoehdotelmat tässä tutkimuksessa olivat hyvin samankaltaisia verrattuna toisiinsa ja näin ollen yleisiä merkitysverkkoja muodostui vain yksi. Merkitysverkko esitellään seuraavassa luvussa 5.1

5 Tutkimuksen tulokset

Seuraavaksi avataan tutkimustulokseksi muodostunut merkitysverkko. Lisäksi luvussa 5.2 pohditaan tutkimuksen eettisyyttä. Analyysistä kehittyneitä merkitysverkkoja pidetään fenomenologisesta tutkimuksesta syntyneenä ilmiön rakenteena ja näin myös tutkimustuloksena (Toikkanen & Virtanen, 2018, s. 74).

5.1 Yleinen merkitysverkko

Merkitysverkko vastaa jo tutkimuksen alussa esiteltyyn tutkimusta ohjaavaan tutkimuskysymykseen: Mitä psykososiaalisen- ja vertaistuen saaminen merkitsee oleskelulupaprosessin aikana parisuhteen henkiselle hyvinvoinnille? Merkitysverkko koostuu haastatteluista havaituista, tutkimusilmiötä kuvaavista ilmaisuista. Merkitysverkko muodostui analyysin eri vaiheiden myötä ja se toimii tutkimuksen tutkimustuloksena eli tutkimuksen ilmiötä kuvaavana teoriana. Seuraava kappale on analyysivaiheen myötä syntynyt merkitysverkko.

Psykososiaalisen tuen saaminen vahvistaa parisuhdetta lisäämällä tunnekäsittelytaitoja, jotka osaltaan tukevat kommunikaatiota ja vähentävät konflikteja parisuhteessa. Tuen saamisen nähtiin lisäävän parisuhteen voimavaroja kohdata oleskelulupaprosessiin liittyvät asiat. Psykososiaalisen tuen saaminen, etenkin vertaistuen kautta, lisäsi perspektiiviä parisuhteen tilanteesta ja tämän myötä oman parisuhteen tilannetta oli helpompi katsoa rationaalisemmin. Psykososiaalisen tuen nähtiin lisäävän henkistä hyvinvointia parisuhteessa. Tuen saamisen koettiin tuovan turvaa epävarmassa oleskelulupaprosessitilanteesta ja muistuttavan, että ympäriltä löytyy ihmisiä, jotka haluavat tukea parisuhteen hyvinvointia. Psykososiaalisen tuen saamisen nähtiin voimavaroja lisäten,

keventävän vastuuta oleskelulupaprosessin kulusta, jota etenkin suomalaiset kumppanit kokivat vahvasti kertyvän. Vertaistuen nähtiin olevan tärkeää parisuhteen hyvinvoinnille, koska se lisäsi yhteenkuuluvuuden tunnetta vertaisten välillä ja vähensi tunnetta suhteen erilaisuudesta yhteiskunnassa. Vertaisten myötä koettiin, että kuuluu johonkin, joka osaltaan auttoi käsittelemään parisuhteen tilannetta ja tuki suhteen henkistä hyvinvointia. Parisuhteen henkisiä voimavaroja tuki myös tiedon saanti, jota yksilöllisesti annettu psykososiaalisen tuki sekä vertaistuki lisäsi. Tiedon saannin myötä epävarmuus oleskelulupaprosessin kulusta koettiin helpottuneen, ja tämän nähtiin vaikuttavan parisuhteen voimavaroihin positiivisesti. Etenkin tiedon saannin koskien oleskelulupaprosessin kulkua nähtiin tukevan parisuhdetta. Vertaistuen nähtiin lisäävän parisuhteessa yhteiskuntatietoisuutta, kun ulkomaalaiselle puolisolle pystyi selittämään, ettei esimerkiksi maahanmuuttoviraston hidas toiminta koske vain omaa parisuhdetta.

Tutkimuksen aineiston myötä syntyneestä merkitysverkosta on aistittavissa selkeitä ja laajoja merkityskokonaisuuksia. Selkeyttäakseni tutkimustuloksien avaamista, esittelen merkitysverkossa esiintyvät ja toistuvat merkityskokonaisuudet ryhmittäin. Nämä merkityskokonaisuuksia kuvaavat ryhmät tulevat yllä olevasta merkitysverkosta.

5.1.1 Kommunikaation parantuminen ja konfliktien vähentyminen

Psykososiaalisen ja vertaistuen saannin kerrottiin merkitsevän parisuhteen henkiselle hyvinvoinnille kommunikoinnin parantumista suhteen sisällä. Kaksi haastateltavaa kertoi, että kommunikoinnin parantuminen vähensi konfliktitilanteita parisuhteessa.

Konfliktitilanteiden vähentyminen arjessa taas osaltaan nähtiin vahvistavan suhteen henkistä hyvinvointia.

Musta tuntuu et parisuhde on paljon vahvempi, kun mitä se on ollut aikaisemmin. Se [psykososiaalinen tuki] on lisännyt, meillä ois ollut paljon enemmän kaikenlaisia konflikteja. Ja heikompa, se vuorovaikutus ja kommunikaatio myöskin siinä suhteessa.

Suhteen sisäistä kommunikointia muutti lempeämmäksi se, kun vertaisten kanssa pääsi puhumaan omista tunteistaan ja parisuhteeseen liittyvistä asioista omalla äidinkielellä. Tutkimuksen haastateltavat kertoivat oleskelulupaprosessin aiheuttaneen runsaasti negatiivisia tunnetiloja parisuhteen henkiseen hyvinvointiin, kuten ahdistusta, stressiä ja masennusta. Kielimuuriton keskustelu vertaisten ja Kuljen rinnallasi -hankkeen ohjaajien kanssa auttoi haastateltavia ilmaisemaan, ja läpikäymään mieltä painavia sekä suhteeseen vaikuttavia tunteita auki selkeästi ja loogisesti. Vertaistuen haastateltavat näkivät lisäävän parisuhteessa toisen ymmärrystä, empatiataitoa, sekä prosessin näkemistä myös puolison silmin. Tunteiden purkaminen omalla äidinkielellä koettiin tärkeäksi, koska puolison kanssa kaksin käydyissä keskusteluissa tunteista puhuminen oli ajoittain haastavaa kielimuurin takia.

Se [tuen saaminen] on vahvistanut sitä, että on paljon helpompi ymmärtää ja kommunikoida sen toisen kanssa ja sitä empatiataitoa myöskin tullut.

Vertaistukiryhmän hyvää laatua keuhuttiin myös yhdessä haastattelussa. Haastateltava kuvasi, että vertaistukiryhmän hyvä laatu korostui kaikkien ryhmäläisten oikeutena puhua parisuhteen vaikeistakin asioista ilman kyseenalaistamista ja halveksuntaa. Kiitosta sai myös se, että vertaistukiryhmä oli suljettu asiaan kuulumattomilta henkilöiltä. Haastateltavat kokivat, että oleskelulupaprosessin aikana parisuhteen asioista puhuminen hankkeen ohjaajien ja vertaisten kanssa auttoi käsittelemään prosessista aiheutuneita tunteita ja tilanteita hyvin. Laadukkaan ja oman äidinkielen vertaistuen saannin nähtiinkin tukevan yksilön omaa, mutta samalla myös parisuhteen henkistä hyvinvointia. Haastateltavat näkivät tunnekäsittelytaitojen vahvistumisen parantaneen parisuhteessa tunteiden hallintaa, kuten stressinsietokykyä ja ahdistuksen lievittymistä. Psykososiaalista neuvontaa antaneiden hankkeen ohjaajien jakaman tuen nähtiin lisäksi lisäävän suhteen henkisiä voimavaroja.

5.1.2 Tietoisuuden lisääntyminen oleskelulupaprosessin käytänteistä

Jokainen haastateltava painotti oleskelulupaprosessiin liittyvän tiedon olevan hajanaista. Yksi haastateltavista kertoi, että oleskelulupaprosessia käsittelevät virastot eivät aina itsekään tienneet ajankohtaisinta tietoa prosessiin liittyvistä asioista ja, että virastoista

ohjattiin muun muassa väärin organisaation luokse hoitamaan oleskelulupaprosessiin liittyviä asioita. Hajanaista tiedon saantia ja löytämistä korosti myös erään haastateltavan toivomus konkreettisesta kirjasta, jossa ohjeistettaisiin vaiheittain oleskelulupaprosessin eteneminen. Hajanaisen ja epämääräisen tiedon nähtiin lisäävän parisuhteeseen mielenterveyttä alentavia tunteita, kuten stressiä ja ahdistusta. Tärkeään rooliin tiedon saannissa nousikin psykososiaalista tukea antaneet Kuljen rinnallasi -hankkeen ohjaajat. Ohjaajien kuvattiin antaneen kaivattua asiantuntevaa tietoa ja tukea oleskelulupaprosessi-asioiden käsittelyyn. Ohjaajien jakaman tiedon ja tuen myötä haastateltavat kuvasivat sisäistäneensä paremmin oleskelulupaprosessin kulkua, prosessiin liittyvien asioiden hoitamista, prosessin kestoa sekä keston vaikuttavia tekijöitä. Yksi haastateltava korosti, että parisuhteen henkiselle hyvinvoinnille oli tärkeää nopea tiedon saanti. Nopean tiedon saannin haastateltava näki vaikuttavan siihen, ettei mieltä painavia asioita tarvinnut pohtia yksin kovin pitkään.

Tärkeään rooliin nousi osaltaan myös vertaistukiryhmästä saadut käytännön vinkit liittyen esimerkiksi virastojen toimintaan ja toimintapoihin. Myös hankkeen ohjaajien nopea vastaaminen mieltä painaviin kysymyksiin nähtiin tärkeäksi. Eräs haastateltava korosti myös, että vertaistukiryhmästä sai tärkeää tietoutta siitä, mihin muiden pariien oleskelulupaprosessit ovat aiemmin tyssänneet.

Mä sain [hankkeesta] ennen kaikkea uusia kontakteja, jotka anto myös tällaisia käytännön vinkkejä. Esimerkiksi emmä tiennyt, että ois ollut mahdollista käydä vaikka eri kaupungin maistraatissa hoitamassa asioita.

Hankkeen ohjaajilta saadun tiedon ja ammattimaisen tuen nähtiin lisäävän rationaalisempaa ajattelua oman parisuhteen tilanteesta. Kaikki haastateltavat kuvasivat myös saaneensa vertaistuen myötä tärkeitä näkökulmia ja perspektiiviä puolison oleskelulupaprosessiin ja parisuhteen hyvinvointiin liittyen. Perspektiivin ja näkökulmien saannin nähtiin auttavan ymmärtämään oman parisuhteen tilannetta paremmin. Vertaistuen merkityksellisyys korostui myös uusien kontaktien saamisena.

Kun kuulee niitä eri tilanteita, niin tuli perspektiiviä. Kauheeta sanoo, mut välillä oli, et ainakaan meidän asia ei oo niin huonosti kun näillä. Sai vähän ite sellasta jotain, et meil menee huonosti, mutta meil menee. Vähän ties jotenkin et mis menee. Sai vähä perspektiiviä siihen ympärille.

Vertaistuen hyötyjen lisäksi kahdessa haastattelussa korostui myös vertaistuen varjopuoli. Kaksi haastateltavaa kuvasivatkin, että muiden vertaisten näkökulmat parisuhteen tilanteesta ja puolison oleskelulupaprosessista koettiin ajoittain myös heikentävän parisuhteen henkistä hyvinvointia. Ajoittain muilta vertaisilta saaduissa näkökulmissa haastateltavat kertoivat korostuvan oleskelulupaprosessien verrakkain asettelun, joka lähtökohtaisesti nähtiin vaikuttavan negatiivisesti suhteen henkiseen hyvinvointiin.

5.1.3 Yhteisöllisyyden tunteen kasvaminen

Jokainen haastateltava kertoi vertaistukiryhmän sekä hankkeen ohjaajien toimineen merkityksellisessä roolissa parisuhteen henkiselle hyvinvoinnille, osoittaen läsnäoloa sekä kuulluksi että nähdyksi tulemisen kokemusta. Haastateltavat kuvasivat, että hankkeen ohjaajat osasivat kuunnella tärkeällä hetkellä ja antaa tukea sitä tarvittaessa. Tuki muilta vertaisilta ja asiantuntevilta hankkeen ohjaajilta koettiin erityisen tärkeäksi. Vertaisten ja hankkeen ohjaajien tärkeää roolia ilmensi myös kahdessa haastattelussa esiin nousut julkisen terveydenhuollon kykenemättömyys tukea kaksikulttuurisia pareja oleskelulupaprosessin aikana. Tärkeänä näkökulmana haastatteluissa nousi esille myös parisuhteen ulkopuolisten yhteisöjen merkitys osana henkisen hyvinvoinnin tukemista.

Mä muistaakseni itkin sen ensimmäisen puhelun aikana, kun mä oon laittanut tähän Familian tähän rinnallasi yhteisöön viestiä ja ne soitti mulle. Niin itkin siinä kohtaa, koska musta tuntu et herranjumala siellä on joku, joka kuuntelee ja ymmärtää ja joka osaa auttaa tässä.

Vertaistukiryhmän merkitystä henkiselle hyvinvoinnille osoittaa haastateltavien kuvaukset vertaistukiryhmästä turvasatamana sekä toisena perheenä. Haastateltavat pohtivat vertaistuen lisännen suhteeseen kuuluvuuden tunnetta, joka osaltaan auttoi käsittelemään

parisuhteen tilannetta ja tuki suhteen henkistä hyvinvointia. Haastateltavat kokivat vertaistukiryhmän toimivan kiinnikkeenä muihin samassa tilanteessa eläviin kaksikulttuurisiin pariskuntiin, joka nähtiin tärkeäksi parisuhteen henkiselle hyvinvoinnille. Myös muiden vertaisten kokemusten kuuleminen ja tavoittaminen vähensi tunnetta oman parisuhteen poikkeavuudesta valtaväestön parisuhteista. Vertaistuen myötä oleskelulupaprosessin aiheuttamien tunteiden käsittely helpottui, kun asioista sai puhua samankaltaisessa tilanteessa elävien pariskuntien kanssa. Vertaistuen kautta jaettujen kokemusten myötä pariskunnat saivat uusia toimintatapoja käsitellä haastavia tilanteita parisuhteessa oleskelulupaprosessin aikana.

5.1.4 Ulkomaalaisen puolison lisääntynyt yhteiskunnallinen tietoisuus

Haastateltavat kertoivat, että psykososiaalisen tuen saaminen auttoi käsittelemään ja selventämään puolisolle Suomen yhteiskunnallisia toimintatapoja. Yhteiskunnan toimintatapojen epäselvyyden koettiin johtaneen suomalaisen puolison yksipuoliseen vastuun kantamiseen prosessin kulusta, joka aiheutti suhteisiin epätasa-arvoa ja negatiivisia tunnetiloja. Haastateltavat kuvasivat, että hankkeen tuen myötä pystyi osoittamaan puolisolle oleskelulupa-asioiden menettelytapaa suomalaisessa yhteiskunnassa.

Yksi haastateltavista nosti myös Kuljen rinnallasi -hankkeesta saadun psykososiaalisen tuen merkittävään rooliin, sillä hän koki hankkeen vaikuttaneen positiivisesti puolisonsa ajatuksiin suomalaisesta yhteiskunnasta. Ennen hankkeeseen osallistumista parisuhteen henkiseen hyvinvointiin oli vaikuttanut puolison kokemat tunteet oman autonomiansa menetyksestä, jotka johtuivat oleskelulupaprosessin säännöksistä. Haastateltava kuvasi, että hankkeen myötä puolisolle selkeentyi käsitys suomalaisen palveluverkoston toiminnasta ja siitä, että tukea on mahdollista saada sitä tarvittaessaan. Puolison saamat hyvät kokemukset yhteiskunnan toimivuudesta haastateltava näki tukevan parisuhteen henkistä hyvinvointia positiivisessa mielessä.

Eräs haastateltavista kertoi, että parisuhteen henkistä hyvinvointia heikensi puolison ajatukset itsestään ala-arvoisessa asemassa yhteiskunnassa, joita oleskelulupaprosessi oli lisännyt. Yhteiskunnallista alemmuuden tunnetta puolisosissa herätti oleskelulupaprosessin

hidas eteneminen, jonka myötä puoliso ajatteli, ettei ole hyväksytty yhteiskuntaan. Haastateltava kuvasi, että vertaistukiryhmän myötä pystyi osoittamaan puolisolle yleistä linjaa siitä, miten oleskelulupaprosessi etenee Suomessa. Vertaistukiryhmä nousi tärkeään rooliin puolisoa voimaannuttaessa, sillä vertaisten kokemusten myötä pystyi osoittamaan, ettei oman parisuhteen tilanne ole muita parisuhteita poikkeavampi, vaan Suomessa oleskelulupaprosessi on yleisesti pitkäkestoinen.

Mitä siitä rinnallasi hankkeesta ollaan saatu niin on se, että oot voinut selittää [puolisolle] että sinä et oo ainut. Ei se johdu siitä, että sä oot *kansalaisuus* tai siitä, että se meidän hakemus oli sellanen. Että meitä on muitakin tässä samassa tilanteessa.

Kuljen rinnallasi -hankkeen merkitys haastateltavien yksilöiden parisuhteiden henkiselle hyvinvoinnille näyttäytyi kommunikaation parantumisenä ja konfliktien vähenemisenä. Lisäksi tietoisuus ja yhteisöllisyyden tunne sekä puolison yhteiskunnallinen osallisuus lisääntyi hankkeen myötä. Hankkeen merkitys suhteen henkiselle hyvinvoinnille näyttäytyi parisuhteen henkistä hyvinvointia voimaannuttavana, kehittäväenä sekä parantavana kokemuksena.

5.2 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen eri vaiheissa on kiinnitetty huomiota tutkimuseettisiin menetelmiin, jotka pohjautuvat tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeisiin. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2019) osoittaa hyvän tieteellisen käytännön edellyttävän rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta sekä tarkkuutta tutkimustyössä. Eettinen näkökulma on huomioitu tutkimuksesta niin, että tutkimuksen eri vaiheessa tehtyjä päätöksiä ja toimia on perusteltu lukijalle.

Tutkimusta aloittaessa luotiin tutkimus- ja aineistonhallintasuunnitelma, joka toimi kivijalkana tutkimuksen toteuttamiselle sekä aineiston hallinnalle. Tutkimusilmiön myötä haastateltavien henkilötietojen kerääminen ei noussut merkittävään rooliin. Täten aineistoa kerätessä haastateltavien tiedoista ei muodostunut rekisteriä.

Yleisestä huolellisuudesta pidettiin kiinni myös haastateltavien etsimisessä, jolloin avoimessa saatekirjeessä esiteltiin tutkimuksen tarkoitus selkeästi. Vilka (2015 s. 190) sanoittaa hyvän tieteellisen käytännön edellyttävän sitä, että tutkimukseen osallistuvalla on tarpeeksi tietoutta tutkittavasta asiasta, jonka pohjalta yksilö voi tehdä päätöksensä osallistua tutkimukseen. Huolellisesta tiedottamisesta pyrittiin pitämään huolta myös haastattelujen aikana. Tämä korostui aiheen esittelyllä haastateltaville, jolla varmistettiin, että haastateltava on tietoinen mitä asioita tulevassa haastattelussa käsitellään. Lisäksi ennen haastatteluja kerrattiin haastateltavan anonyymisuoja sekä muistutettiin tutkimusaineiston nauhoituksesta. Luottamusta tutkijaa ja tutkimusilmiötä kohtaan osoitettiin esittelemällä tutkimuslupa haastateltaville ennen haastattelun aloitusta. Tutkijan turvaksi haastateltavilta pyydettiin tutkimuslupasuostumus suullisessa muodossa nauhoitukselle.

Tutkimuksen eettisyyden myötä on pohdittu myös tutkimuksessa käytettyjä aiempia tutkimuksia sekä lähdekirjallisuutta, joihin tutkimuksessa viitataan. Aiempia tutkimuksia etsittiin luotettavista lähteistä, kuten korkeakoulujen tietoarkistoista, ammattikorkeakoulujen julkaisuportaalista Theseuksesta, kirjastojen Finna-palveluista sekä Google Scholarista. Viittauksissa on otettu huomioon Hämeen ammattikorkeakoulun lähdeviiteopas ja tutkimuksessa on pyritty käyttämään tieteellistä ja ajankohtaista kirjallisuutta. Tutkimuksessa on käytetty joitakin lähteitä, jotka ovat melko vanhoja. Vanhempia lähteitä käytettiin kyseenalaistaen ja niiden käyttö selittyy muun muassa lähteiden vakiintuneilla teorioilla nykypäivänä, kuten Erik Allardtin hyvinvoinnin teoria 70-luvulta, johon edelleen viitataan hyvinvoinnista puhuttaessa. Lukijalle tekstiviittaukset on esitetty selkeästi ja lähdeluettelon myötä lukija pääsee halutessaan tutustumaan käytettyihin materiaaleihin tarkemmin.

Aiempaa tutkimustietoutta tutkimusta varten etsittiin kansainvälisistä sekä suomalaisista lähteistä. Kansainvälisissä tutkimuksissa otettiin huomioon maat, joissa tutkimukset oli tehty. Näin pystyttiin vertailemaan Suomen sekä kyseisten maiden tapoja käsitellä muun muassa oleskelulupa-asioita.

6 Johtopäätökset

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen johtopäätökset sekä verrataan tutkimuksesta saatuja tuloksia aiempiin tutkimuksiin, joita on esitelty tarkemmin myös luvuissa 2 ja 3.

Tutkimustuloksista muodostuikin hyvin vertailukelpoiset aiempien tutkimusten kanssa, mikä osaltaan osoittaa ja vahvistaa yksilöiden henkisen tukemisen merkityksellistä roolia sosiaalialalla. Johtopäätöksien lomassa esitellään myös tutkijan tulevaisuuden jatkotutkimusehdotelmat.

Tutkimustulokset osoittivat, että psykososiaalisen tuen sekä vertaistuen tarve kaksikulttuurisissa parisuhteissa on suuri oleskelulupaprosessin aikana. Samaan tulokseen on päätynyt myös Taipale (2017) tutkimuksessaan. Tutkimustulokset yhtyvät myös Qun (2016) sekä Martinin (2017) Kanadassa saamiin tutkimustuloksiin, joissa haastateltavat kuvasivat lähes identtisesti tämän tutkimuksen haastateltavien kanssa oleskelulupaprosessin vaikutuksia kaksikulttuuristen parisuhteiden hyvinvointiin. Tuloksia on luontevaa verrata Kanadassa saatuihin tutkimustuloksiin, sillä oleskelulupaprosessit Suomeen sekä Kanadaan ovat piirteiltään samankaltaiset. Tulevaisuudessa mielenkiintoista olisikin tutkia kaksikulttuuristen pariin tukemista, ja tuen tarpeita oleskelulupaprosessien aikana maissa, joissa oleskelulupaprosessit ovat toisiinsa verrattavissa. Näin tietoa päästäisiin vertailemaan maiden väleillä ja suurempia johtopäätöksiä pystyttäisiin tekemään myös globaalisti. Toisaalta myös tämän tutkimuksen toteuttaminen, haastatteleamalla ulkomailta Suomeen muuttaneita puolisoita olisi ajan kuvaan sopiva ja aihetta enemmän syventävä tutkimus.

Myös kieli, jolla psykososiaalista tukea ja vertaistukea annettiin, näyttäytyi tärkeässä roolissa haastateltavien merkityskokemuksissa. Johtopäätöksenä voidaan siis todeta, että psykososiaalisen tuen sekä vertaistuen merkityskokemuksiin vaikuttaa kieli, jolla tukea annetaan. Tukea antavan ja tukea saavan natiivi kielitaito vahvistaa luottamuksen syntymistä, sillä keskustelu on täten puhujien välillä vaivatonta eikä tunnekokemuksille tarvitse etsiä samankaltaisia tai tunnetilaa paikkaavia ilmaisuja.

Myös Anglen (2014, s. 115) ja Väestöliiton perhebarometri (2012, s. 75) tutkimustuloksissa korostuu kielitaitoisuuden sekä dialogisuuden tarve kaksikulttuurisessa parisuhteessa

konflikteja ennaltaehkäisevässä roolissa. Tämän tutkimuksen tutkimustulokset yhtyvät lisäksi Väestöliiton perhebarometritutkimukseen (2012) sillä, perhebarometritutkimuksessa todetaan kaksikulttuurisessa parisuhteessa elävien etsivän tukea usein omasta etnisestä ryhmästään. Myös Cruz (2020, s. 19) nostaa tutkimuksessaan esille kielimuurin vaikuttavan siihen, keiden kanssa kaksikulttuuriset parit viettävät aikaansa. Tämän lisäksi Anglen (2014) tutkimustuloksissa esiintyy pariskunnan kulttuuritaustojen taas vaikuttavan siihen, mistä kaksikulttuurisen parisuhteen osapuolet hakevat vertaistukea.

Tutkimuksen haastateltavat näkivät psykososiaalisen tuen sekä vertaistuen saannin lisänneen suhdetta kannattelevia voimavaroja. Voimavarojen kuvattiin kertyneen vertaisten ja hankkeen ohjaajien jakamasta hyväksytystä läsnäolosta, sekä kuulluksi ja nähdyksi tulemisen kokemuksista. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että oleskelulupaprosessin aikana saatu psykososiaalinen tuki sekä vertaistuki vahvistaa parisuhteessa yksilöiden voimavaroja ja toimii kaksikulttuurisen parisuhteen kiinnikkeenä muihin samankaltaisissa tilanteissa eläviin pareihin. Myös Angle (2014, ss. 135 – 136) kuvaa tutkimuksessaan lähiverkoston läsnäolon olevan merkityksellistä haastavien ajanjaksojen aikana kaksikulttuurisille suhteille. Tämän tutkimuksen tulokset yhtyvät lisäksi Kanerva-Mbenquen (2016), Taipaleen (2017) ja Väestöliiton perhebarometritutkimuksiin (2012) siltä osin, että kaikissa näissä tutkimuksissa korostuu lähiverkoston tuki osana kaksikulttuurisen parisuhteen henkistä hyvinvointia.

Kaksikulttuuristen parisuhteiden henkistä hyvinvointia vahvistavaksi tekijäksi näyttäytyi myös tiedon saanti koskien oleskelulupaprosessin kulkua. Kuljen rinnallasi -hankkeen ohjaajat ja vertaiset nousivatkin tärkeään rooliin tiedon saannille oleskelulupaprosessin aikana. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että tiedon saanti oleskelulupaprosessin kulusta tukee kaksikulttuuristen suhteiden henkistä hyvinvointia vähentäen suhteen sisäistä stressiä. Tiedon saannin nähtiin keventävän myös suomalaisen puolison negatiivisesti kokemaan roolia asioiden hoitajana sekä suomalaiselle puolisolle kertyvää vastuun kantoa oleskelulupaprosessista. Tutkimus osoittaa, että vertaistuen myötä pystytään vastaamaan myös palveluverkoston puutteisiin tukea oleskelulupaprosessissa eläviä kaksikulttuurisia pariskuntia.

Myös Teija Kanerva-Mbenquen (2016 s. 48) opinnäytetyötutkimuksen haastateltavat kuvasivat vertaisten toimivan tärkeässä roolissa tiedon lisäämisessä oleskelulupaprosessin aikana. Yhteiskunnallisesti palveluverkoston puutteet tukea moninaisia pari- ja perhemuotoja on huomioitu myös Marinin hallitusohjelman myötä. (Valtioneuvosto, 2019) Johtopäätöksenä voidaan pitää myös sitä, että Kuljen rinnallasi -hankkeesta saatu tuki ja tietoisuus oleskelulupaprosessista auttaa kaksikulttuurisen suhteen ulkomaalaista osapuolta ymmärtämään paremmin Suomen yhteiskunnan toimintaa. Lisäksi tuen myötä saatu tiedon saanti lievittää ulkomaalaisen puolison negatiivista kuvaa Suomen viranomaisista. Kuljen rinnallasi- hankkeen tuen voidaan nähdä täten luovan pohjan laadukkaan kotoutumisen alkamiselle, kun yksilön oleskelulupaprosessi päättyy.

Yhteiskunnan kankea byrokratia nousi esiin haastatteluissa. Myös Anglen (2014, s. 89) yhdessä haastattelussa korostuu viranomaistoimijoiden joustamattomuus, joka näkyy byrokratian kautta maahan muuttaneen yksilön väliinputoajan roolina yhteiskunnassa. Oleskelulupaprosessin jähmeä byrokratia korostuu myös Cruzin (2020 s. 17–18) sekä Sjöblom-Immalan (2015 s. 73) tutkimuksissa. Lisäksi perhebarometri (2012, s. 111) osoittaa, että vaikeudet ja viranomaisten kanssa koetut nihkeät kohtaamiset oleskelulupaprosessin aikana luovat kaksikulttuurisille suhteille negatiivista kuvaa yhteiskunnan vastaanottavuudesta pareja kohtaan. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että lähtökohtaisesti kankea byrokratia ja epäselvä tiedon saanti oleskelulupa-asioiden suhteen vaikuttaa kokonaisvaltaisesti kaksikulttuuristen parisuhteiden henkiseen hyvinvointiin.

Marinin uuden hallitusohjelman (2019) tavoitteiden myötä ajankohtainen aihe olisi tutkia, ja lisätä terveydenhuollossa sekä sosiaalialalla työskentelevien tietoisuutta kaksikulttuuristen pariin tuen tarpeista ja tukimahdollisuuksista. Tarpeellista tietoa oleskelulupaprosessin kulusta voitaisiinkin lisätä myös toiminnallisen opinnäytetyön avulla, jossa laadittaisiin esimerkiksi yhden tutkimuksen haastateltan ideoima opas oleskelulupaprosessin kulusta.

7 Pohdinta

Opinnäytetyön tekeminen lähti tutkijan kiinnostuksesta tutkia tunnetiloja, joita maahan muuttaminen herättää yksilöissä. Tutkimuksen lähtökohtana toimi tutkijan aito kiinnostus

maahanmuuttajuutta kohtaan, aiemmat työharjoittelukokemukset maahanmuuttajien kanssa toimimisesta sekä kaksikulttuurinen parisuhde tutkijan lähipiirissä.

Opinnäytetyön tekeminen lähti käyntiin alkutalvella 2021. Itsenäisen aihepohdinnan jälkeen yhteydenotto Familian Kuljen rinnallasi -hankkeen toimijoihin toi tuulta opinnäytetyön purjeisiin. Alkukevään aikana haasteeksi muodostui tutkimusryhmän kasaan saaminen, johon osaltaan näen vaikuttaneen ihmisten väsymyksen koskien koronavirustilannetta. Loppu kevään 2021 aikana sain lopulta kokoon tutkimusryhmäni. Inspiroivien haastatteluiden saattamana alkoi tutustuminen tutkimusaineistoon, jonka yhteydessä alkoi myös työn intensiivisin vaihe. Kesä 2021 oli tutkimuksen tuottelun vaihe, jolloin suurin osa tutkimuksesta tehtiin. Tutkimuskuplassa eläminen auttoi minua tutkijana syventymään kunnolla tutkimuksen pariin ja motivaatio tutkimusaihetta kohtaan syveni entisestään. Tällöin myös tutkimuksen alkuperäinen suunta vaihtui hieman, sillä tiedon lisääntyminen tutkimuksen teosta kasvoi. Näin ollen tutkimussuunnaksi vaihtui fenomenologisuus ja aineiston päädyin analysoimaan teemoittelun sijasta Perttulan kaksi kertaa neljä -analyysimenetelmällä. Analyysivaiheen aikana esiintyi myös ensimmäiset haasteet tutkimuksen teossa, jotka liittyvät analyysiin tekoon. Haasteiden syntymiseen näen vaikuttaneen ensikertalaisuuden tutkimuksen tekoa kohtaan.

Tutkimuksen tekeminen haastoi minua tutkijana myös keräämään laajemmin tietoutta kulttuurien vaikutuksista yksilöiden hyvinvointiin sekä kaksikulttuuristen parisuhteiden erityistekijöistä, jotka vaikuttavat osaltaan parien henkiseen hyvinvointiin. Melko pian huomasinkin, että oleskelulupaprosessin aikana kaksikulttuurisen suhteen henkiseen hyvinvointiin vaikuttaa usein moni suhdetta kuormittava tekijä samaan aikaan. Esimerkiksi puolison maahanmuutto tai etäsuhde, puolison uuden identiteetin rakentuminen uuteen kotimaahan, kolmannen kulttuurin syntyminen suhteen sisälle, oleskelulupaprosessin aikaiset taloudelliset huolet ja suhteen toiselle osapuolelle kerääntyvä vastuun kanto prosessin etenemisestä aiheuttavat osaltaan suhdetta vahvistavia, mutta myös heikentäviä tunnetiloja suhteen sisällä.

Ymmärsin viimeistään kaikkien yllä mainittujen erityistekijöiden oivaltamisen myötä, miten valtavasti koronaviruspandemia ja maahanmuuttoviraston resurssipula ovat lisänneet

henkisen tuen tarpeita oleskelulupaprosessissa eläneille kaksikulttuurisille pariskunnille. Ajattelen, että tutkimuksen tekeminen on lisännyt myös yleisesti näkökulmiani ymmärtää kaksikulttuuristen suhteiden rakentumista Suomeen. Tämän lisäksi olen alkanut ymmärtämään maahanmuuton kokonaisvaltaista vaikutusta yksilöiden henkiseen hyvinvointiin. Ymmärrän tutkimuksen myötä myös paremmin yhteiskunnan puutekohtia ja kehittämistarpeita, jotka asettavat kaksikulttuuriset parit eriarvoiseen asemaan yhteiskunnassa.

Tutkimusaiheen ajankohtaisuus lisääntyi opinnäytetyön prosessin aikana, jolloin koronaviruspandemian maahantulosäännöksiä alettiin lopulta keventämään ja Afganistanin vallankaappauksen myötä mediassa nostettiin esiin perhesiteillä haettavien oleskelulupien ongelmakohtia. Ajattelen, että tutkimuksesta saatu tietoisuus edesauttaa ymmärtämään sitä, kuinka tärkeää kaksikulttuuristen pariin henkiselle hyvinvoinnille on etenkin vertaistuen saaminen sekä tuen pariin ohjaaminen oleskelulupaprosessin aikana. Tutkimus puhuneekin sen puolesta, kuinka laadukkaalla ensivaiheen tuella pystytään parhaimmillaan vaikuttamaan positiivisesti ulkomaalaisen puolison kotoutumiseen Suomeen. Tämän voidaankin nähdä olevan sinällään myös yhteiskunnallisestikin merkittävä tekijä. Toivonkin, että aiempien ja tämän tutkimuksen myötä kaksikulttuuristen pariin henkisen hyvinvoinnin tukemiseen oleskelulupaprosessin kiinnitettäisiin yhteiskunnallisestikin enemmän huomiota.

Lähteet

Allardt, E. (1967). *Hyvinvoinnin ulottuvuuksia*. Werner Söderström osakeyhtiö.

Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Vastapaino.

Angle, J. (2014). *Maahanmuuttajan puolisona Suomessa- Narratiivinen tutkimus kestävästä monikulttuurisista avioliitoista*. [Väitöskirja, Lapin Yliopisto] <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-484-712-4>

Benjamin, S. (2014). Kulttuuri – identiteetti – merkitys kehitykselle ja kotoutumiselle. Teoksessa M. Laine (toim.), *Kulttuuri-identiteetti & kasvatus* (ss. 56—105). Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura. https://www.kulttuuriperintokasvatus.fi/wp-content/uploads/2015/04/Kulttuuri-identiteetti_ja_kasvatus.pdf

Cruz, T. (2020). *”Kyllä mä luulen, että tää on yksi haastavampia kulttuureja mitä saattoi itselleen valita”- Narratiivinen analyysi suomalais-kuubalaisista parisuhteista*. [Kandidaatin -tutkielma, Tampereen yliopisto] <http://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202004294482>

Donovan, S. (2004). *Stress and coping techniques in successful intercultural marriages*. [Opinnäytetyö, Virginia Polytechnic Institute and State University] <http://hdl.handle.net/10919/36390>

Familia ry. (2010). *Rakkautta ja vanhemmuutta kahden kulttuurin perheissä*. Haettu 5.3 osoitteesta http://www.duoduo.fi/uploads/1/6/8/8/16885322/duo_opasa5fi.pdf

Familia ry. (2017). *Kaksikulttuurinen Suomi 100- katsaus kahden kulttuurin suomalaisuuteen ja Familian duo-toimintaan*. https://www.familiary.fi/uploads/7/1/8/2/71825877/kaksikulttuurinen_suomi_a4.pdf

Familia ry. (2021-a). *Familia*. Haettu 6.6.2021 <https://www.familiary.fi/index.html>

Familia ry. (2021-b). *Kuljen rinnallasi- materiaalipankki*. Haettu 4.10.2021 <https://www.familiary.fi/materiaalipankki.html>

- Furter, J. (2020). *Counselling as a tool to support intercultural couples in Finland*. [Opinnäytetyö, Ammattikorkeakoulu Metropolia] <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020110622295>
- Pohjola, A., Matthies, A-L., Jokiranta, H., Karvinen, S., Grandfelt, R. (1993). *Monisärmäinen sosiaalityö*. Huoltajasäätiö; Sosiaaliturvan keskusliitto.
- Helmanen, E. Rummakko, S. (29.6.2021). Suomen kansalaisten perheenjäsenten päästävä kotoutumaan nopeammin. *Familia blogi*. <https://www.familiary.fi/blogi.html>
- Himanka, J., Hämäläinen, J., Sivenius, H. (1995). *Fenomenologian idea. Viisi luentoa*. Lohkon kirjastot.
- Huttunen, J. (2020). *Mitä terveys on?* Lääkärikirja Duodecim. Terveyskirjasto. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00903>
- Kananen, J. (2013). *Case-tutkimus opinnäytetyönä*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kanerva-Mbengue, T. (2016). *Suomen kielen ja vertaistuen merkitys maahan muuttaneille puolisoille- Familia ry:n "Suomea suomalaisten puolisoille"-pilottikurssin käynnistäminen*. [Opinnäytetyö, Humanistinen Ammattikorkeakoulu] <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016091814374>
- Kempainen, M. (2012). *Psykososiaalinen sosiaalityö rangaistujen nuorten valvonnassa*. [Pro gradu -tutkielma, Itä-Suomen yliopisto] <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20120124>
- Kylmänen, A. (2014). *Sosiaalisen tuen tarpeet ja elementit aikuissosiaalityössä*. [Pro gradu -tutkielma, Lapin Yliopisto] <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201406171279>
- Lius, M. (2018). *Käännekohdat ja etäisyyden merkitykset etäparisuhteissa*. [Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto] <http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-201806132519>
- Maahanmuuttovirasto. (2020-a). *Käsittelyajat*. Haettu 25.7.2021 <https://migri.fi/ukk-koronavirus#kasittelyajat>
- Maahanmuuttovirasto. (3.2.2020-b). *Uudet videot neuvovat oleskelulupa-asiakkaita*. <https://migri.fi/-/uudet-videot-neuvovat-oleskelulupa-asiakkaita>

Maahanmuuttovirasto. (2021-a). *Ensimmäinen oleskelulupa*. Haettu 5.3.2021

<https://migri.fi/ensimmainen-oleskelulupa>

Maahanmuuttovirasto. (20.1.2021-b). *Maahanmuuton tilastot 2020. Suomeen muutetaan useimmiten työn takia, korona vaikutti hakemusten määrään*. [https://migri.fi/-](https://migri.fi/-/maahanmuuton-tilastot-2020-suomeen-muutetaan-useimmiten-tyon-takia-korona-vaikutti-hakemusten-maaraan)

[/maahanmuuton-tilastot-2020-suomeen-muutetaan-useimmiten-tyon-takia-korona-vaikutti-hakemusten-maaraan](https://migri.fi/-/maahanmuuton-tilastot-2020-suomeen-muutetaan-useimmiten-tyon-takia-korona-vaikutti-hakemusten-maaraan)

Maahanmuuttovirasto. (2021-c). *Perheenjäsenen luokse Suomeen*. Haettu 5.3.2021

<https://migri.fi/perheenjasenen-luokse-suomeen>

Martin, B. (2017). *A mixed methods investigation into the experiences of families trying to reunite in Canada*. [Research, Ryerson University]

<https://digital.library.ryerson.ca/islandora/object/RULA%3A6559>

Martikainen, T. Saukkonen, P. Säävälä, M. (2013). *Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*. Gaudeamus.

McLeod, S. (29.12.2020). *Maslow's hierarchy of needs*. Simply psychology.

<https://www.simplypsychology.org/maslow.html>

Mielenterveyden keskusliitto. (n.d.) *Vertaiset ja kokemusasiantuntijat*. Haettu 21.3.2021

osoitteesta <https://www.mtkl.fi/toimintamme/vertaiset-ja-kokemusasiantuntijat/>

Mieli Suomen mielenterveysseura ry. (n.d.). *Parisuhde vaiheesta vaiheeseen*. Haettu 21.2021

osoitteesta <https://mieli.fi/fi/mielenterveys/ihmissuhteet/parisuhde-%E2%80%93-vaiheesta-vaiheeseen>

Mikkonen, I. & Saarinen, A. (2018). *Vertaistuki sosiaali- ja terveysalalla*. Tietosanoma.

Mäntysalo, J. (15.5.2021). *Elena Fedatova odottaa oleskelulupaa ,eikä voi tehdä sitä ennen*

mitään -pitkä käsittely aika turhauttaa: "On hyvin raskasta". YLE. <https://yle.fi/uutiset/3-11928030>

Nummenmaa, L. (2010). *Tunteiden psykologia*. Tammi.

Oksi-Walter, P. Roos, J. Viertola- Cavallari, R. (2009). *Monikulttuurinen perhe*. Arkki Oy.

OKV/56/10/2020. (2020). *Valtioneuvoston oikeuskanslerin ratkaisuja:*

Oleskelulupahakemusten käsittelyn viipyminen.

<https://www.finlex.fi/fi/viranomaiset/foka/2020/20205593>

Opetushallitus. (2021.) *Kouluikäisten terveydenhoitopolku. Henkinen ja sosiaalinen*

hyvinvointi. <https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/kouluikaisten-terveyden-polku/henkinen-ja-sosiaalinen-hyvinvointi>

Qu, S. (2016). *Canada's spousal sponsorship process: Challenges of cross-national couples.*

[Research, Ryerson University]

<https://digital.library.ryerson.ca/islandora/object/RULA%3A6907/datastream/OBJ/view>

Rieki, T. (10.1.2017). *Mistä luottamus rakentuu? Filosofian akatemia.*

<https://filosofianakatemia.fi/blogi/mista-luottamus-rakentuu/>

Sipilä, J. (1996). *Sosiaalityön jäljillä.* Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Sisäministeriö (2020). *Tulevaisuuden maahanmuuttovirasto.* Haettu 18.8.2021

<https://intermin.fi/hankkeet/hankesivu?tunnus=SM037:00/2020>

Sjöblom-Immala, H. (2015). *Puolisona maahanmuuttaja- monikulttuuristen perheiden viihtyminen Suomessa ja muuttosuunnitelmat.* KAKS - Kunnallisan kehittämissäätiö.

Taipale, M. (2017). *Ei kai se auta, kun uskoa tulevaisuuteen- kahden kulttuurin parit elämänmuutosten keskellä.* [Opinnäytetyö, Diakonia ammattikorkeakoulu]

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201703183451>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (2020). *Hyvinvointi ja terveyserot.* Keskeisiä käsitteitä:

Hyvinvointi. Haettu 16.8.2021 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/keskeisia-kasitteita>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (2021-a). *Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus.*

Maahanmuutto ja hyvinvointi. Haettu 16.8.2021 osoitteesta

<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi>

- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (2021-b). *Mielenterveys*. Mielenterveyden edistäminen. Haettu 16.8.2021 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen>
- Terveyskylä. (n.d.). *Miltä maahanmuutto tuntuu*. Mielenterveystalo. Haettu 12.8.2021 osoitteesta https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/oppaat/maahanmuuttajat/Pages/milta_maahanmuutto_tuntuu.aspx
- Tilastokeskus (2020). *Perheet*. Haettu 13.8.2021 <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/perheet.html>
- Tuomi, J., Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (n.d.) *Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK.)* Haettu 23.8.2021 <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>
- Toikkanen, J. & Virtanen, I-A. (2018). *Kokemuksen tutkimus. VI kokemuksen käsite ja käyttö*. Lapin yliopisto.
- Uusitalo, H., Simpura, J. (2020). Erik Allardt ja hyvinvointi. *Yhteiskuntapolitiikka*, 85(5-6), 579—580. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140729/YP2005-6_Uusitalo%26Simpura.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Ulkomaalaislaki 1338/2011. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301#L4P69a>
- Valli, R. (2018). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. PS-kustannus.
- Valkeapää, H. (2016). *Maahanmuuttaja-afgaanien kotitalouden toiminta ja akkulturaatio*. [Väitöskirja, Itä-suomen yliopisto] <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-2033-1>
- Valtioneuvosto (2019). Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi. Haettu 25.7.2021 <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma/oikeudenmukainen-yhdenvertainen-ja-mukaan-ottava-suomi>
- Vilka, H. (2015). *Tutki ja kehitä*. PS-kustannus.

Vilka, H. (2021). *Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin*. PS-kustannus.

Väestöliitto. (2012). *Rakkautta, rikkautta ja ristiriitoja- Suomalaisten solmimat kaksikulttuuriset liitot*. Perhebarometri 2012 – 2020.

<https://www.vaestoliitto.fi/verkojulkaisut/rakkautta-rikkautta-ja-ristiriitoja/>

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

Liite 1: Saatekirje

Hei,

Nimeni on Ella Lappalainen ja opiskelen Hämeen ammattikorkeakoulussa sosionomiksi.

Opintoihini kuuluu opinnäytetyön tekeminen, jonka teen yhteistyössä Familia ry:n kanssa. Opinnäytetyöni tutkii psykososiaalisen tuen merkitystä parisuhteille oleskelulupaprosessin aikana.

Aihe opinnäytetyölle on suunniteltu yhdessä Familia ry:n Kuljen rinnallasi- hankkeen työntekijöiden kanssa. Etsinkin nyt opinnäytetyötäni varten vapaaehtoisia haastateltavia, jotka ovat osallistuneet Kuljen rinnallasi-hankkeen toimintaan tai saaneet muuten tukea järjestöltä oman tai puolison oleskelulupaprosessin aikana. Tutkimusta varten tarvitsisin 3-4 haastateltavaa.

Opinnäytetyöni tavoite on saada tuoretta tutkimistietoutta siitä, millainen merkitys on parisuhteen ulkopuolelta saadulla sosiaalisella tuella oman tai puolison oleskelulupaprosessin aikana. Opinnäytetyöstä saadun tutkimustietouden avulla kaksisuuntaista kotoutumistyötä tekevät toimijat pystyvät paremmin kehittämään ja kohdentamaan toimintaansa niin, että siinä on huomioitu oleskelulupaprosessin vaikutukset parisuhteisiin ja perheisiin.

Haastattelut toteutetaan puolistrukturoidulla haastattelumenetelmällä ja haastateltavat anonymisoidaan tutkimuksessa. Haastattelumateriaalia säilytetään luottamuksellisesti vuoden verran tutkimuksen päätyttyä. Haastattelukieli on suomi.

Haastattelut toteutetaan etänä esimerkiksi teamsissa, zoomissa tai skypessä koronaviruksen vuoksi. Alustavasti haastattelut sijoittuisivat aikataulullisesti 15.3-28.3.2021 välille, tarkemmat haastatteluajankohdat sovitaan yksilöllisesti haastateltavien kanssa.

Jos haluat jakaa kokemuksesi aiheeseen liittyen ja osallistua näin opinnäytetyöni tutkimukseen, olethan yhteydessä minuun sähköpostilla.

Valtava kiitos jo etukäteen! 😊

Mahdollisia lisätietoja tutkimuksesta tai haastatteluista voit kysyä Kuljen rinnallasi-hankkeen projektipäälliköltä tai minulta.

Opinnäytetyön tekijä:

Ella Lappalainen

Liite 2: Haastattelurunko

Taustatiedot

- Kertoisitko parisuhteestasi?
- Kertoisitko omin sanoin puolisosi oleskelulupaprosessista sinun näkökulmastasi?

Kuljen rinnallasi hanke

- Kertoisitko yleisesti osallistumisestasi ja kokemuksistasi, kuljen rinnallasi hankkeeseen?

Vertaistuki

- Millainen rooli muilla parisuhdettasi ympäröivillä yhteisöillä oli puolisosi oleskelulupaprosessin aikana? Miten yhteisöt näyttäytyivät arjessasi ja mitä ne merkitsivät sinulle?
- Oletko tavannut tai tutustunut muihin samassa elämäntilanteessa oleviin pariskuntiin? Kertoisitko, siitä? Miltä se tuntui?

Tunteet oleskelulupaprosessin aikana

- Kuvailisitko omin sanoin millaisia tunteita koit puolisosi oleskelulupaprosessin aikana?
LISÄKYSYMYS: -miten tunteet näyttäytyivät parisuhteestasi?
- Onko oleskeluluvan haku aika vaikuttanut omaan henkiseen hyvinvointiisi? Kertoisitko miten?
- Kertoisitko, millaisista arkisista asioista olet saanut voimavaroja puolisosi oleskelulupaprosessin käsittelyyn?

Kuljen rinnallasi hankkeesta saadun tuen merkitys

- Vaikuttiko hankkeen tarjoama tuki ja toiminta voimavaroihisi? Miten?
- Millaisessa roolissa näet Kuljen rinnallasi hankkeen olleen sinulle ja parisuhteellesi puolisosi oleskelulupaprosessin käsittelyn aikana?
- Mitä kuljen rinnallasi hankkeeseen osallistuminen on merkinnyt itsellesi ja parisuhteellesi? Kehitysmahdollisuudet tuen antoon
- Miten kaksikulttuurisia parisuhteita voitaisiin tukea entistä paremmin oleskelulupaprosessin aikana?

- Olisitko kaivannut lisää jotakin toimintaa/tukea puolisoasi oleskelulupaprosessin aikana? Millaista? Haluatko kertoa vielä muuta liittyen oleskelulupaprosessin aikaiseen elämään, tuen saamiseen tai parisuhteeseesi?

Liite 3: Aineistonhallintasuunnitelma

HAASTATTELUT JA AINEISTON KERÄÄMINEN

Tutkimuksen aineisto kerätään puolistrukturoidusti yksilöhaastatteluilla. Haastattelukieli on Suomi ja haastattelut pidetään koronavirustilanne huomioiden etänä teamsin välityksellä tai lähikontaktissa Helsingissä. Haastateltavien kanssa tullaan sopimaan erikseen haastatteluajankohdat sekä paikat. Haastateltavilta ei kerätä tutkimusta varten henkilötietoja tai yhteystietoja. Tutkimuksessa tulee ilmenemään vain haastateltavien kansalaisuus, koska tieto on oleellisesti vaikuttava tekijä tutkimuksen kannalta. Haastattelut nauhoitetaan ja litteroidaan, joten haastatteluista tiedostomuodoksi jää ääniraita, joka litteroidaan tekstimuotoon. Haastattelujen nauhoitetut ääniraidat tulevat olemaan n. tunnin mittaisia.

AINEISTON LAADUN VARMISTAMINEN

Ennen tutkimusaineiston keräämistä huolehditaan, että aineiston tallentamista varten oleva keräämis nauhuri on toimiva. Jos haastattelut tehdään etänä teamsissa tullaan varmistamaan, että osallistujan sekä tutkimuksen tekijän internet-yhteys sekä teams sovellusversio on toimiva. Ennen haastatteluja haastattelurunko testataan toimivaksi haastattelun ulkopuolisen henkilön kanssa. Näin varmistetaan, että haastattelukysymykset antavat tutkimukselle merkittävät tiedot. Haastattelukysymykset lähetetään haastateltaville päivää ennen haastatteluja, jolloin aiheen pariin orientoitumiseen on aikaa. Aineiston analyysivaihe toteutetaan aineistolähtöisesti fenomenologisella tutkimusotteella.

LAKISÄÄTEISET KÄYTÄNTEET AINEISTON KERUUSSA

Tutkimuksessa haastateltavat näyttäytyvät anonyymeinä. Ennen aineiston keruuta haastateltaville osoitetaan tutkimuksen tekijän saama tutkimuslupa. Ennen haastattelujen aloittamista haastateltavien kanssa käydään suullisesti läpi tutkimukseen suostuminen. Suostumus tallennetaan nauhoittavalle ääniraidalle anonyymisti.

AINEISTON KÄYTTÖOIKEUS

Aineiston käyttöoikeus on tutkimuksen tekijällä. Aineistoa ei tulla muokkaamaan tai jakamaan ulkopuolisille.

TUTKIMUKSEN JULKAISEMINEN

Tutkimus tullaan julkaisemaan Theseus-järjestelmässä tutkimuksen valmistuttua. Tutkimuksen tutkimusaineistoa voidaan tulla vertailemaan sellaisenaan, kun valmistunut tutkimus on julkaistu Theseuksessa. Haastatteluaineistoa kokonaisuudessaan ei tulla jakamaan eteenpäin.

AINEISTON SÄILYTYS

Haastatteluista muodostuva nauhoitettu ääniraita tullaan tallentamaan puhelimen tallentimeen, jonka jälkeen ääniraita siirretään erilliselle muistitikulle. Muistitikun kautta aineisto litteroidaan tekstimuotoon.

Aineistoa tullaan säilyttämään tietosuojattuna- ja turvattuna vuoden verran tutkimuksen valmistumisesta tutkimusta ohjaavan koulun HAMK:in ohjeiden mukaisesti. Vuoden kuluttua tutkimuksen valmistumisesta muistitikku sisältöineen tuhoetaan.